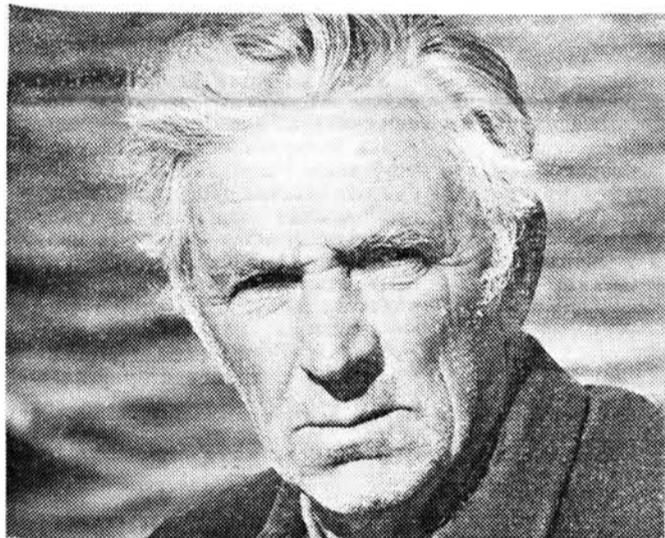
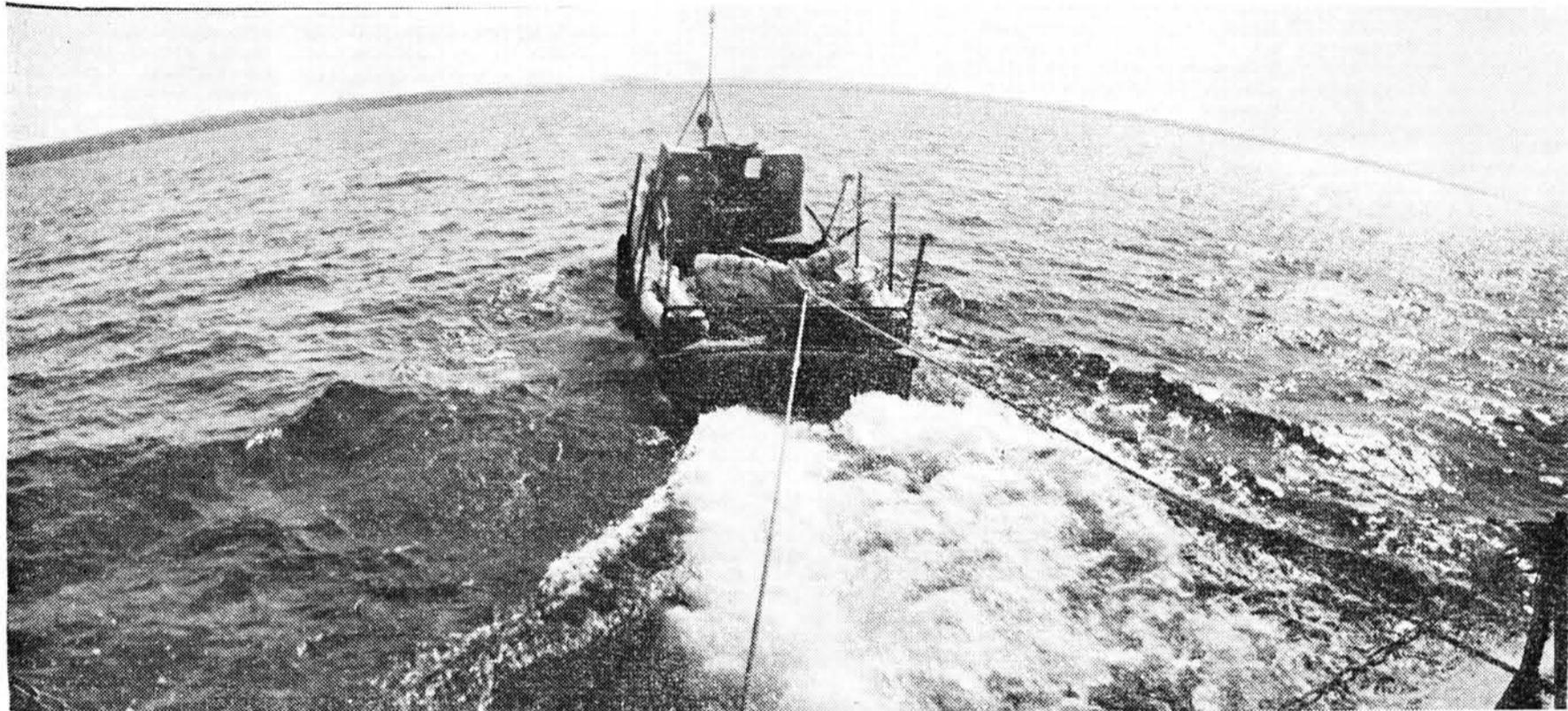

Голас Радзімы

№ 33 (1915)
15 жніўня 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

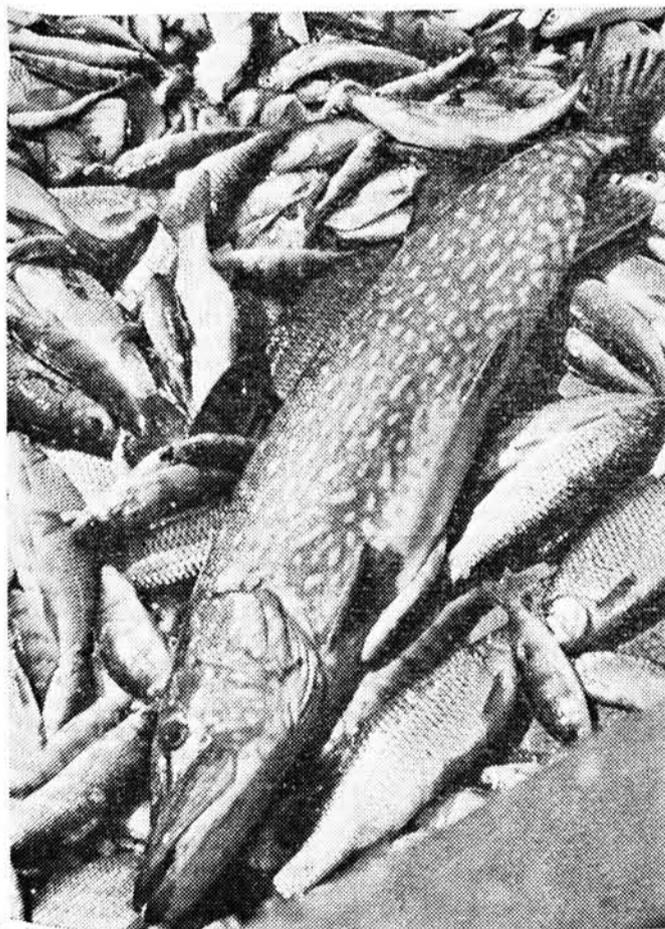

Добрыя ўмовы працы сёлета ў рыбакоў Нарачы — самага вялікага, прыгожага возера Беларусі. Прачынаецца яно разам з сонцам, цікім шлохам хваль у прыбярэжнай траве сустракае раніцай і праводзіць увечары рыбакоў мясцовага рыбакамбіната. Мотр за метрам знікаюць у яго глыбіні крылы невада. Як важна правільна закінуць гэту прыладу! Патрэбна ўмельства, майстэрства. Нарэшце, пад'ём. І вось яно, жывое «серабро»; акуні, плоткі, ляшчы, шчупакі... Некалькі цэнтнераў — за адзін раз.

Адным з лепшых рыбакоў-прафесіяналаў Нарачы лічыцца самы старэйшы з іх Мікалай Варанец. Амаль шэсцьдзсят гадоў аддаў ён рыбацкай справе. Бадай, ніхто тут не ведае лепш за яго нарачанскіх плёсаў, дае і як трэба закінуць невад, каб заўсёды быў багаты ўлоў.

НА ЗДЫМКАХ: на возеры Нарач; старэйшы рыбак мясцовага рыбакамбіната Мікалай ВАРАНЕЦ; багаты ўлоў; рыбакі на промысле.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

НЕ ДАПУСЦІЦЬ ЯДЗЕРНАЙ КАТАСТРОФЫ

Адказ М. С. Гарбачова на зварот Японскага савета арганізацый ахвяр атамных бамбардзіровак

Паважаная пані Іта!

З хваляваннем я прачытаў Ваша пісьмо.

Глыбока спачуваю гору і неймаверным пакутам, якія выпалі на долю ахвяр варварскіх амерыканскіх атамных бамбардзіровак Хірасімы і Нагасакі.

Поўнаасцю падзяляю Ваша гарачае жаданне, каб трагедыя Хірасімы і Нагасакі не паўтарылася ніколі і нідзе ў свеце, каб на нашай планеце не было новых ахвяр ядзернай зброі.

Савецкі Саюз настойліва дабіваецца ліквідацыі ядзернай зброі з таго часу, як яна паявілася. Яшчэ ў 1946 годзе наша краіна прапанавала заключыць міжнародную канвенцыю аб забароне атамнай зброі, але ажыццяўленню гэтай прапановы перашкодзілі ЗША. І цяпер мы сутыкаемся з негатоўнасцю Захаду пайсці на поўную забарону і ліквідацыю ядзернай зброі, што ставіць нас перад неабходнасцю шукаць магчымыя прамежкавыя рашэнні гэтай важнейшай задачы.

СССР і цяпер актыўна змагаецца за ліквідацыю ядзернай зброі. Мы гатовы ў вы-

падку дасягнення дагаворанасці з іншымі ядзернымі дзяржавамі ў любы момант пачаць ядзернае раззбраенне. СССР выдзе перагаворы ў Жэневе з ЗША, каб не пачынаць гонку ўзбраенняў у космасе, спыніць яе на Зямлі, перайсці да радыкальнага скарачэння ядзерных узбраенняў аж да поўнай іх ліквідацыі. Аднак пазіцыя амерыканскага боку на гэтых перагаворах блакіруе дасягненне дагаворанасці.

Савецкі Саюз не пачне ядзерную вайну, ён узяў на сябе абавязальства не прымяняць ядзерную зброю першым. Калі б усе ядзерныя дзяржавы пайшлі на такі ж крок, былі б створаны спрыяльныя ўмовы для заключэння міжнароднага дагавора аб забароне прымянення ядзернай зброі.

На спыненне небяспечнага саперніцтва ў нашччванні ядзерных арсеналаў накіравана наша новая мірная ініцыятыва—рашэнне спыніць у аднабаковым парадку любы ядзерны выбухі пачынаючы з 6 жніўня гэтага года—дня трагедыі Хірасімы. Наш мараторый аб'яўлен да 1 студзеня 1986 г., аднак бу-

дзе дзейнічаць і далей, калі ЗША са свайго боку будуць устрымлівацца ад правядзення ядзерных выбухаў.

Рашучае адабрэнне і шырокая падтрымка, з якімі сустрапа гэта ініцыятыва сусветнай грамадскай думкай, пацвярджаюць, што яна адпавядае спадзяванням і надзеям усіх народаў. Справа цяпер за тым, каб ЗША ды і іншыя дзяржавы, якія маюць ядзерную зброю, таксама паклалі канец сваім ядзерным выбухам. Гэта было б не толькі данінай памяці ахвяр атамных бамбардзіровак Хірасімы і Нагасакі, але і рэальным укладам ва ўмацаванне стратэгічнай стабільнасці і міру на Зямлі. Тым самым былі б створаны спрыяльныя ўмовы для заключэння міжнароднага дагавора аб поўнай і ўсеагульнай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі.

Наша краіна з разуменнем адносіцца да імкнення многіх дзяржаў стварыць бяз'ядзерныя зоны ў розных раёнах зямнога шара. Мы за стварэнне такіх зон, напрыклад, у Паўночнай Еўропе, на Балканах, у Паўднёва-Усходняй Азіі, у Афрыцы. Заслугоў-

ваюць адабрэння намаганні дзяржаў паўднёвай часткі Ціхага акіяна па стварэнню бяз'ядзернай зоны ў гэтым рэгіёне.

Напярэдадні 40-годдзя атамных бамбардзіровак Хірасімы і Нагасакі асабліва актуальна, каб ніхто не парушаў бяз'ядзерны статус Японіі, увасоблены ў «трох ядзерных прынцыпах», якія, як мы разумеем, выражаюць волю шырокіх мас японскага народа. Савецкі Саюз паважае гэтыя прынцыпы. Важна, каб гэтак жа рабілі і іншыя—не на словах, а на справе.

Аднак мы не можам ігнараваць растуць спробы ператварыць Японію ў амерыканскую ядзерную базу, павялічыць яе ваенную ролю як у сістэме саюза з ЗША, так і ў сучасным свеце наогул. Такія спробы пагражаюць абвастрэннем напружанасці на Далёкім Усходзе і ў азіяцка-ціхаакіянскім рэгіёне. Відаць, не ўсе яшчэ зрабілі належныя вывады з урокаў другой сусветнай вайны, атамных бамбардзіровак Хірасімы і Нагасакі.

Савецкі народ, які страціў

у гады другой сусветнай вайны 20 мільёнаў чалавек, поўны рашучасці не дапусціць ядзернай катастрофы. У нашай краіне шырока вядома трагедыя Хірасімы і Нагасакі. Савецкія людзі салідарны з антываенным, антыядзерным рухам у Японіі і ў іншых краінах, які выступае за поўную і канчатковую ліквідацыю ядзернай пагрозы на ўсім зямным шары. Гэты рух будзе тым мацнейшы, чым шырэй састаў яго ўдзельнікаў, больш згуртаваных яго рады.

Жадаю Японскаму савету арганізацый ахвяр атамных бамбардзіровак, усім яго членам паспехаў у барацьбе за прадухіленне ядзернай вайны, за забарону і ліквідацыю ядзернай зброі.

З павагай М. ГАРБАЧОУ.

Сустаршыня Японскага савета арганізацый ахвяр атамных бамбардзіровак Сакаэ Іта ў пісьме таварышу М. С. Гарбачову адзначае важнасць і неадкладнасць забароны ядзернай зброі і заклікае Савецкі Саюз змагацца за ліквідацыю ядзернай пагрозы.

падзеі · людзі · факты

АНТЫВАЕННЫЯ МІТЫНГІ

МЫ ГАЛАСУЕМ ЗА МІР

«Мы галасуем за мір». Гэтыя словы сталі лейтматывам мітынгаў, якія прайшлі ў рэспубліцы ў рамках Тыдня дзеянняў за забарону ядзернай зброі і салідарнасці з японскімі ахвярамі атамных бамбардзіровак. Іх удзельнікі гарача падтрымлівалі ініцыятывы Савецкага ўрада, накіраваныя на ўмацаванне міру і бяспекі народаў, гнеўна асуджалі курс імперыялістычных дзяржаў на працяг небяспечнага спаборніцтва ў гонцы ядзерных узбраенняў.

Ад рабочых месцаў прыйшлі на мітынг у цэху цэнтральнай вытворчасці працаўнікі Мінскага трактарнага завода.

Напамінкам аб жахах і бедах, да якіх прыводзяць мілітарысцкія планы, прагучала выступленне ветэрана Вялікай Айчыннай вайны В. Селішчава. Сімвалічна, сказаў ён, што мараторый на правядзенне любых ядзерных выбухаў уступіў у сілу з 6 жніўня—з таго страшнага дня, калі сорак гадоў назад была скінута атамная бомба на Хірасіму. Каб адвесці ядзерную пагрозу, міралюбівыя сілы ўсіх кантынентаў павінны ўмацоўваць супрацоўніцтва, аб'ядноўваць намаганні ў барацьбе за ўтаймаванне мілітарыстаў.

У рамках Тыдня дзеянняў за забарону ядзернай зброі і салідарнасці з японскімі ахвярамі атамных бамбардзіровак антываенныя мітынгі прайшлі таксама на гродзенскіх швейнай фабрыцы і камбінаце будматэрыялаў, Маладзечанскай мэблевай фабрыцы, у іншых працоўных калектывах рэспублікі.

ВЫСТАУКІ

КАРЫСТАЛАСЯ ПАПУЛЯРНАСЦЮ ў ЧЭХАСЛАВАКІІ

Вялікай папулярнасцю карысталася выстаўка «Навука, тэхніка і эканоміка БССР», якая была арганізавана нядаўна ў Празе і Браціславе. Арганізацыйна-тэхнічную частку выстаўкі выконваў Беларускі навукова-даследчы інстытут навукова-тэхнічнай інфармацыі Дзяржплана БССР.

У сувязі з правядзеннем у горадзе

Пардубіцы Дзён савецкай навукі і тэхнікі было выраблена больш дзесяці планшэтаў, якія расказвалі аб развіцці эканомікі Беларусі за 40 пасляваенных гадоў. У новай экспазіцыі былі створаны раздзел «Навукова-тэхнічная творчасць моладзі», а таксама праведзена віктарына па тэлебачанні «Што вы ведаеце аб Савецкай Беларусі?».

Выстаўка падрабязна знаёміла чэхаславацкіх сяброў з навукі і тэхнікай сённяшняй Беларусі. Яна адлюстроўвала сяброўскія сувязі навуковых устаноў Беларусі і Чэхаславакіі. Шырока было прадстаўлена машынабудаванне БССР.

Асабліваю цікавасць у чэшскіх і славацкіх наведвальнікаў выклікаў раздзел беларускага прыборабудавання—розныя прыборы, гадзіннікі, фота-, кіна- і дыяпраекцыйная апаратура, а таксама макеты ЭВМ.

У перыяд правядзення выстаўкі работнікамі БелНДІТІ Дзяржплана БССР, а таксама спецыялістамі рэспублікі ў многіх гарадах Чэхіі і Славакіі былі прачытаны лекцыі аб дасягненнях Беларусі за 40 пасляваенных гадоў.

ЮБІЛЕІ

ТУТ ШАХЦЁРЫ НАРАДЗІЛІСЯ

Чвэрць стагоддзя назад на шырокай палескай пустэчы, прагучаў мірны выбух, які абвясціў аб пачатку праходкі на першым калійным камбінаце ў Салігорску, аб нараджэнні калектыву беларускіх шахцёраў. Днямі ў гарняцкім Палацы культуры адбылося ўшанаванне першапраходцаў, якія ўдзельнічалі ў той памятнай падзеі: кавалер ордэна Леніна і ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі праходчык М. Мацюшын, ардэнаносец машыніст пад'ёмнай устаноўкі М. Нікалаевіч, уладальнік знака «Шахцёрская слава» начальнік змены А. Аносаў...

Біяграфія першых гарнякоў неаддзельная ад біяграфіі горада. Яны паднімалі на-гара першыя тоны руды, узводзілі дамы і дзіцячыя сады, выхоўвалі сабе змену. Ад іх прынялі эстафету знатныя цяпер брыгадзіры В. Талкачоў, М. Бандаравец, І. Пруднік. Маладыя гарнякі асвоілі самую сучасную тэхніку—зараз горнапраходчыя камбайны рухаюцца па штраках без удзелу чалавека. Сістэма аўтаматыч-

най арыентацыі сама кіруе агрэгатам, задае яму пэўны напрамак і скорасць. Аўтаматыка дала магчымасць узняць прадукцыйнасць працы.

Цяпер горад Салігорск пасылае калійныя ўгнаенні ва ўсе куткі краіны і за рубяж. Сярод 80 тысяч яго насельніцтва—прадстаўнікі 40 нацыянальнасцей, якія жывуць адзінай, дружнай сям'ёй.

МЕЛЯРАЦЫЯ

РАСТУЦЬ САЎГАСЫ НА ПАЛЕССІ

На месцы зарослых хмызняком балот за сямом Фядоры Столінскага раёна Брэсцкай вобласці раскінулася ўрадлівая ніва. Меліяратары перадалі саўгасу «Бярэжжы» звыш тысячы гектараў зямель.

Работы вядуцца з такім разлікам, каб да моманту ўводу ў дзеянне жы-вёлагадоўчага комплексу, разлічанага на адкорм шасці тысяч бычкоў у год, поўнаасцю забяспечыць яго ўласнымі кармамі. Пастаўляць канцэнтраты будзе міжгаспадарчае прадпрыемства «Відзібор».

Будаўніцтва памяшканняў комплексу і ўвод іх у строй вядзецца паэтапна. Па меры гатоўнасці іх заўняюць жывёлай. На фермах ужо дагадоўваецца каля тысячы цялят. Садружнасць меліяратараў, земляробаў і жылёлаводаў дасць магчымасць скараціць тэрміны асваення праектных магчымасцей, хутчэй акупіць затраты на будаўніцтва.

ГЕРАІЧНЫ ЛЕТАПІС

падзеі · людзі · факты

Усяго на гэтай асушальнай сістэме саўгас «Бярэжжы» атрымае пяць тысяч гектараў зямель.

На беларускім Палессі ў адзіным комплексе асушаюцца і асвойваюцца буйныя масівы. На адваяваных у балот землях адначасова ствараецца 25 саўгасаў мяса-малочнага напрамку. Тут пракладваюцца дарогі, ствараецца вытворчая база, будуюцца пасёлкі гарадскога тыпу. З пачатку гэтага года меліяратары перадалі гаспадаркам Брэсцкай, Гомельскай і Мінскай абласцей 23 тысячы гектараў асушаных зямель.

СТУДЭНЦКАЕ ЛЕТА

БРЭСТ — ЛЮБЛІН

Трывалыя сяброўскія кантакты падтрымліваюць студэнты горада Бреста з моладдзю Польскай Народнай Рэспублікі. Па традыцый камітэт камсамола Брэсцкага інжынерна-будаўнічага інстытута і маладзёжныя арганізацыі Любліна абменьваюцца студэнцкімі будаўнічымі атрадамі. Сёлета з горада над Бугам да сваіх зарубежных сяброў з працоўным візітам выехаў атрад «Дружба-85», які будзе ўдзельнічаць у будаўніцтве медыцынскага комплексу для жыхароў Любліна.

У гэты час на беларускай зямлі будзе працаваць група польскай моладзі—студэнцкі будаўнічы атрад Люлінскага політэхнічнага інстытута. Юнакі і дзяўчаты зоймуцца будаўніцтвам і добраўпарадкаваннем у адной з вёсак Брэсцкага раёна.

У розных гарадах і вёсках Савецкага Саюза жывуць людзі, якія ў гады Вялікай Айчыннай вайны змагаліся з фашыстамі ў партызанскіх атрадах на тэрыторыі Беларусі. Час ад часу яны збіраюцца разам у тых мясцінах, дзе ім давялося ваяваць. Прыязджаюць не ўсе. Многіх з тых, хто вярнуўся з вайны жывым, сёння ўжо няма сярод нас: старыя раны, узрост робяць сваё. На гэтым здымку вы бачыце адну з такіх сустрэч, якая адбылася нядаўна. Непадалёку ад Мінска на адноўленай партызанскай стаянцы брыгады імя Фрунзе сабраліся былыя яе байцы.

**СУПРАЦОЎНІЦТВА, ЯКОЕ ГРУНТУЕЦЦА
НА УЗАЕМНАЙ ВЫГАДЗЕ**

СУМЛЕННАЕ ПАРТНЁРСТВА

Сёлета ў верасні ў італьянскім горадзе Бары адбудзецца міжнародны кірмаш, на якім вялікім раздзелам будзе прадстаўлена і Беларусь.

Удзел БССР у гэтым кірмашы не выпадковы. Ужо на працягу многіх гадоў наша рэспубліка падтрымлівае з Італіяй цесныя гандлёва-эканамічныя сувязі.

«Мы задаволены кантактамі са сваімі савецкімі калегамі. Гэта было супрацоўніцтва сумленнага партнёраў, плённае і выгаднае для абодвух бакоў работа», — так сказаў адзін з кіраўнікоў вядомай італьянскай фірмы «Даніэлі» Антоніо Марсіянні на афіцыйнай цырымоніі адкрыцця Беларускага металургічнага завода. Ён пабудаваны ў невялікім беларускім горадзе Жлобіне пры цесным супрацоўніцтве савецкіх арганізацый з аўстрыйскім дзяржаўным канцэрнам «Фёст-Альпіне» і пры ўдзеле італьянскай фірмы «Даніэлі». Прадпрыемства было ўзведзена ў рэкордна кароткі тэрмін — за 24 месяцы.

Мне не раз даводзілася быць на Беларускай металургічнай: у час яго будаўніцтва, у дзень першай плаўкі і пазней, калі завод стаў працаваць на поўную магутнасць. У тэхнічным плане гэта сучасная вытворчасць: амаль цалкам механізаваная і аўтаматызаваная, экалагічна чыстая. 45-гадовы дырэктар завода Дзеражант Аюпаў задаволены якасцю работ, выкананых замежнымі спецыялістамі, і ў прыватнасці, рабочымі і інжынерамі італьянскай фірмы «Даніэлі». Устаноўкі для бесперапыннай разліўкі сталі, маставыя краны, гідраўлічныя ножніцы для складу металалому, пакетпрэсы і многае іншае з маркай «Даніэлі» функцыяніруе надзейна.

Цяпер італьянскія спецыялісты працягваюць працаваць у Жлобіне, дзе «Даніэлі» ўдзельнічае ў будаўніцтве другога аб'екта — комплексу для вытворчасці металакорду і пракату легіраванай сталі. Гэты факт, думаецца, лепш за ўсё пацвярджае словы Антоніо Марсіянні аб узаемавыгаднасці супрацоўніцтва.

Буйнамаштабныя праекты, што ажыццяўляюцца ў Жлобіне, зразумела, не адзіны прыклад эканамічных адносін Беларусі з Італіяй. Гэта ўжо даўняе, выпрабаванае дзесяцігоддзямі супрацоўніцтва. «Джыза», «Унімаранда», «Саклі», «Віскоза», «Когала» і іншыя італьянскія фірмы актыўна супрацоўнічаюць з беларускімі арганізацыямі. У гутарцы са мной гандлёвы прадстаўнік фірмы Франка Фурлан сказаў, што супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам дапамагае «Джызе» паспяхова канкураваць на міжнародным рынку. «Калі заказчыкі даведваюцца пра нашы кантакты з СССР, яны заўсёды ахвотна прымаюць нашы паслугі», — заявіў Ф. Фурлан.

Што ж тычыцца «Когала», дык гэтая фірма, як вядома, атрымала заказ на будаўніцтва ў СССР на ўмовах «пад ключ» трох аб'ектаў фабрык і гарбарнага завода, які будзе ўзводзіцца ў некалькіх кіламетрах ад горада Мінска. Яго будаўніцтва пачнецца сёлета ў верасні і скончыцца ў 1988 годзе. Магутнасць прадпрыемства 700 мільёнаў квадратных дэцыметраў скур у год.

Пра ўмацаванне гандлёва-эканамічных сувязей Беларусі з Італіяй сведчыць і ўдзел БССР у сёлетнім міжнародным кірмашы ў горадзе Бары. Многае з таго, што там будзе экспанавана, ужо даўно вядома і карыстаецца попытам на італьянскім рынку. На працягу амаль дваццаці гадоў у Італію пастаўляюцца трактары маркі «Беларусь», якія выпускае Мінскі трактарны завод. За 34 гады работы прадпрыемства з

яго канвеера сышло больш за два мільёны машын. Іх вытворчасць пастаянна павялічваецца і зараз перавышае 90 тысяч у год. Прыкладна кожны шосты трактар ідзе на экспарт. Гэтыя машыны сёння купляюць 80 краін свету. Яны ўдасцены 19 міжнародных узнагарод, 16 з якіх залатыя. Высокая канкурэнтаздольнасць беларускіх трактароў тлумачыцца тым, што яны не ўступаюць у магутнасці аналагічным узорам самым вядомым фірмам, а па ўніверсальнасці, эканамічнасці, дыяпазону рабочых скорасцей, наяўнасці асноўнага і дапаможнага абсталявання — лепшыя за сусветныя аналагі. Да таго ж трактар «Беларусь» вельмі камфартбельны, ім лёгка кіраваць і зручна абслугоўваць. Усе гэтыя перавагі, якія, дарэчы, грунтуюцца на вынаходствах савецкіх канструктараў, робяць трактар «Беларусь», па водгуках італьянскіх фермераў, фаварытам сярод іншых марак. На палях Італіі сёння працуе 2945 такіх машын.

Сярод традыцыйных пунктаў беларускага экспарту ў Італію таксама металарэзныя станкі і электрарухавікі, хімічныя прадукты, сыравіна і прадукты яе перапрацоўкі, тавары народнага спажывання. Калі, скажам, Мінскі завод халадзільнікаў пачаў асвойваць італьянскі рынак толькі летась, паставіўшы сюды 1215 халадзільнікаў маркі «Мінск-15», дык шклозавод «Нёман» ужо добра вядомы тут. Вырабы з хрусталаю, каляровага і бясколернага шкла прыйшліся даспадобы італьянскім пакупнікам.

Падабаецца італьянцам і прадукцыя Мінскага фарфоравога завода, аднаго з самых старых прадпрыемстваў рэспублікі, якое два гады назад адзначыла сваё стагоддзе. На 31, 33, 34 міжнародных конкурсах у італьянскім горадзе Фаэнцы беларускі фарфор быў адзначаны ганаровымі дыпламамі. Сучасныя па свайму характару, эстэтычна выразныя вырабы, якія надаюць дому ўтульнасць і прыгажосць, гэты завод будзе дэманстраваць і на кірмашы ў горадзе Бары.

— Мы зацікаўлены ў пашырэнні супрацоўніцтва з Італіяй, — сказаў загадчык аддзела знешнеэканамічных сувязей і выставак Савета Міністраў БССР Генадзь Канатопаў. — У галіне будаўніцтва, напрыклад, гэта дае нам магчымасць у больш кароткі тэрмін узводзіць патрэбныя рэспубліцы аб'екты. Той жа металургічны завод у Жлобіне мы маглі б пабудаваць і самі, Савецкі Саюз ужо мае такі вопыт. Але зноў жа, для нас тут важны быў тэрмін. Пра выгаднасць жа савецкіх заказаў для італьянскага боку і гаварыць не даводзіцца. Толькі жлобінскі праект, напрыклад, даў магчымасць заняць тысячы замежных спецыялістаў і рабочых. Што ж тычыцца гандлёвых паставак, дык тут, як сведчыць шматгадовая практыка, таксама выгада ўзаемная.

Высокую ацэнку гандлёва-эканамічным сувязям Беларусі з Італіяй даў пасол Італьянскай Рэспублікі ў СССР Джавані Мільуола, які сёлета ў красавіку наведаў БССР з афіцыйным візітам. У гутарцы з міністрам замежных спраў БССР Анатолем Гурыновічам ён выказаўся за працяг і паглыбленне гэтага супрацоўніцтва.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

**ПАСВЯЧЭННЕ
Ў РАБОЧЫЯ**

Для іх, 17—18-гадовых юнакоў і дзяўчат, гэта вельмі важны дзень. Яшчэ ўчора яны былі вучнямі. Цяпер—рабочыя-будаўнікі: муляры, цесляры, сталары, тынкоўшчыкі, маляры... На працягу года яны вучыліся гэтаму ў Мінскім прафесійна-тэхнічным вучылішчы № 55 будаўнікоў. Першыя яго выхаванцы аднаўлялі разбураны вайной Мінск, яны ўзвялі будынкі, якімі сёння ганарыцца беларуская сталіца. Многія з іх зараз сталі ўжо вядомымі ў рэспубліцы майстрамі, кіруюць буйнымі будаўнічымі арганізацыямі.

Гэтыя ж юнакі і дзяўчаты толькі пачынаюць свой працоўны шлях. Сёння іх пасвячаюць у рабочыя—вельмі хваляючы і незабыўны рытуал. Віншуюць дзеці. Цёплыя словы на дарогу кажуць выкладчыкі, будаўнікі-ветэраны. Пасля будзе месяц адпачынку, а тады—працоўныя будні. Маладое папаўненне чакаюць шматлікія будоўлі Мінска. Сённяшнім выпускнікам вучылішча даводзіцца ўзводзіць новыя карпусы заводаў і фабрык, жылыя мікрараёны, навукова-даследчыя і культурныя цэнтры. Працы многа, працы мірнай, стваральнай.

— Будуйце прыгожа, — кажа стары будаўнік з зоркай Героя Сацыялістычнай Працы на грудзях, — каб потым вы маглі з годнасцю сказаць сваім дзецям і ўнукам, што гэта праца вашых рук. І хай ніколі не трэба будзе вам разбіраць руіны

і будаваць нанава, як давалося нам сорак гадоў назад.
НА ЗДЫМКАХ: маладых рабочых віншуюць дзеці; выпускніца вучылішча маляр Валянціна БУТА; у гасцях — вядомыя мінскія будаўнікі.

Фота С. КРЫЦКАГА.

АТАМ НА УСЕ РУКІ

...Для перадапсаяўной апрацоўкі насення бабовых культур у нас шырока выкарыстоўваецца рызатарфін — спецыяльнае ўгнаенне, якое павышае ўраджайнасць з гектара ў сярэднім на дзесяць—трыццаць працэнтаў. Створаны гэты препарат вучонымі Інстытута ядзернай энергетыкі Акадэміі навук БССР. У Нясвіжы пабудаваны завод, які выпускае дзесяць мільёнаў гектарных порцый рызатарфіну ў год.

Восем гадоў у адной з клінічных бальніц Мінска дзейнічае цэнтр радыяцыйнай стэрэлізацыі. Зараджаўся ён таксама ў Інстытуце ядзернай энергетыкі. Не менш цікавая работа па акултурванню драўніны. Тут створаны фарбавальнікі і

метады ўвядзення іх у драўніну для афарбоўкі не толькі паверхневых пластоў, але і на ўсю глыбіню. У выніку звычайныя арэх, сасна, асіна, бяроза становяцца надзіва прыгожымі.

Беларускімі фізікамі-ядзершчыкамі сумесна з вучонымі навукова-даследчага інстытута будаўнічых матэрыялаў распрацаваны і знайшоў прымяненне на будоўлях Салігорска і Гродна дэкарэтыўны бетон-палімер, які па трываласці, марозаўстойлівасці ў некалькі разоў перавышае звычайны бетон, а па эстэтычнаму выглядзе паспяхова сапернічае з апрацаванымі гранітам і мармурам.

Нямала дзіўнага і карыснага можа зрабіць энергія мірнага атама. Таму ў Інстытут ядзер-

най энергетыкі звяртаюцца і медыкі, і геологі, і прыборабудульнікі. Каля двух дзесяткаў доследных арганізацый разам з супрацоўнікамі Інстытута ядзернай энергетыкі АН БССР вядуць навуковы пошук. Распрацаваны праект прыняцтва новай вопытна-прамысловай атамнай электрастанцыі з рэактарам на хуткіх нейтронах на дысаціруючым цепланасцелі. А нядаўна Інстытутам прапанавана ідэя стварэння на базе хуткага рэактара і новага цепланасцеля атамнай станцыі цеплаабеспячэння для рашэння праблемы цеплафікацыі буйных гарадоў з адначасовым унаўленнем ядзернага паліва.

В. САЛАСЮК.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

ГЭТЫ ГОРКІ ШЛЯХ СЯЗЫ...

Кожны аўторак над прадмесцем Буэнас-Айрэса — Льявальедем пралягае гордая белакрылая птушка, паветраны савецкі лайнер ІЛ-62. Тады выходзіць з дома мажыны пасівелы чалавек, прыкладае руку казырком да лба і доўга-доўга назірае, як у блакіце паднябесся расейваецца дымны шлейф. Клічучь гэтага чалавек калі Мігелем, калі донам Мігелем альбо проста па прозьвішчу Карповічам.

73 гады назад у палескай вёсцы Дрэбск у сям'і Сцяпана Карповіча нарадзіўся сын Міхаська. Праз шэсць халодных і галодных зім забраў бацьку тыф. У хуткім часе ён жа прыйшоў і на маці, выціснуўшы ў душы хлапчука на ўсё жыццё нясецерна балючую пячатку «сэрата», у кішэні — дзіркі, а на росным выгане, дзе пасіў свіней і кароў, след ад апоркаў. Парабкаваў. Сяк так наскраб колькі золотых, справіў вяселле. І пахаваў маладую жонку, трымаючы на руках немаўля, дачку Вольгу. Ажаніўся Міхась другі раз. Прадаў сваю бялізну гаспадарку, абняў лепшага сябра Пракопа, расцалаваўся са сваякмі і ў снежні 37-га кінуў апошні погляд на прагілыя саламяныя стрэхі ўбогіх хацін Дрэбска. Паўз вузкіх вулачкі Варшавы, праз хвалі Атлантыкі ўцёк Міхась Карпо-

віч ад ліхой долі і беднасці ў Амерыку. Дакладней, у Аргенціну.

Пра ўсё гэта даведаўся я ад самога Міхаіла Сцяпанавіча, які прыехаў на Вацкаўшчыну па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма».

...Першыя крокі па Мінску. «А што адразу кідаецца ў вочы вам у нашым горадзе?» — задаў я вытанне. «Чысціня. Парадак. Цышыня. Няма гвалту, шуму. Цудоўны горад». — пачуў у адказ.

У ажно аўтобуса стукалася, біла шчодрым і буйным аксамітам зямля Палесся: аксамітавыя сенажакі, дагледжаныя калгасныя палі, прамыя стрэлы дрэнажных каналаў. І чым бліжэй да месца, дзе крыкам абвясціў свету аб сваім з'яўленні, тым цяжэй было Міхаілу Сцяпанавічу праглынуць тугі камік у горле, тым часцей дрыжалі рукі, тым болей мова яго, дагэтуль час ад часу аздобленая іспанскімі словамі, паходзіла на мепаніну з іспанскай, рускай, польскай, беларускай моў. І тым часцей вырываўся сумна-працяжнае: «Да-а-а...»

На вакзале ў горадзе Лунінец, рабінным цэнтры Брэсцкай вобласці, неспадзявана падыходзіць да Міхаіла Сцяпанавіча стройная прыгожая дзяўчына і крыва ўсхвалявана пытае:

— Дзядзька Міша, пазналі мяне?

— Не, не пазнаў, — разгублена прызнаўся той. — Муціць Маня? Глян, ты глян, прызнала сівого дзеда, а ён пляменніцу не... Як быў першы раз, у 73 годзе, дзіцём бегала, а цяперака...

Як ні стараўся дзядзька Міша знешне выглядаць спакойным, ды выкацілася паздрадніцку з ягоных вачэй сляза і папаўзла па глыбокіх маршчынах.

Пакінуў беларус з берагоў Ла-Платы за сабою акіян, некалькі мораў, добры дзесятак замежных краін і савецкіх гарадоў. Уперадзе — асфальтаваная дарога. Яна запрашала ў мілы куток, родныя мясціны Міхаіла Сцяпанавіча — вёску Дрэбск, што па-гаспадарску ўпаўнёна, самавіта ўладкавалася на берагах ціхай і лагоднай рэчкі Цна. З першага позірку станавілася зразумела: добра жыць дрэбчане, заможна.

Шоў Міхаіл Сцяпанавіч вясковай вуліцай, чамусьці сцянаўся. Бачыў слебе дваццацігадовым. Выйдзе, бывала, Міхась на вуліцу і так заспявае, аж на другім канцы сяла чуно. Сёння наўрад ці пачулі б: стала вёска ў многа разоў большая. Памятае Міхаіл Сцяпанавіч, што ў 73-м цягнуліся ўздоўж рэчкі дзве вуліцы, цяпер — чатыры.

Госця ў доме Сцяпана Баброўніка, дваюроднага брата Міхаіла Сцяпанавіча, менавіта ў той будзённый дзень не чакалі. Гаспадар некалькі хвілін як вярнуўся з работы. Ён працуе ў лунінецкай «Райсельгастэхніцы». Гаспадыня Варвара Пятроўна — паштальён. Старэйшая дачка Марыя, з якой мы ўжо пазнаёмліся, летась скончыла Віцебскі педагагічны інстытут па спецыяльнасці «Фізічнае выхаванне школьнікаў», і цяпер яна трэнер у агульнаадукацыйнай школе. Сын Ігар — студэнт сельскагаспадарчага тэхнікума. Малодшая дачка Ганна — вучаніца Гарадоцкай сярэдняй школы. Не дачакалася госця маці Сцяпана Баброўніка, Памерла. Непакоілася, што доўга не было ліста ад Міхасы з Амерыкі. Яна ж гадавала, выхоўвала сірату, як не стала бацькоў.

Жыў некалі Сцяпан Баброўнік у драўлянай хаце, ды згарэла яна аднойчы. Калгас дапамог збудаваць цагляны дом з паравым ацяпленнем. Увогуле, сядзіба Сцяпана Паўлавіча — тыповая асабістая гаспадарка з усімі састаўнымі часткамі: садом, прыватным участкам, дзе расце бульба, гародніна, ягады, з падсобнымі памяшканнямі. Ёсць у гаспадароў і розная жывёнасць. Частка прадукцыі, атрыманай на ўчастку, прызначаецца, вядома, для ўласных патрэб, а лішкі прадаюцца дзяржаўе.

Яшчэ не ўляглася ўсхваляваная мітусня першага мо-

манту сустрэчы, яшчэ не прасохлі слязы радасці на тварах гаспадароў, а Міхаілу Сцяпанавічу ўжо нешта рунала.

— Трэба мне паглядзець, як там мой сябрук Пракоп гадуецца...

...Выправіў Пракоп Грыневіч сябра Міхасы ў Амерыку і пасля ўз'яднання Беларусі ў 39-м прыняў удзел у арганізацыі калгаса. Пазней стаў яго старшынёй. У сорака першым, калі Мігель Карповіч з землякамі слухаў у Аргенціне голас Масквы, які перадаваў весткі з фронту, Пракоп Іванавіч ужо арганізоўваў мясцовае падполле, змагаўся супраць чужынаў. Фаністы напалі на след падпольшчыкаў. За сувязь з партызанамі акупанты расстрэлялі 21 жыхара Цны. Пракопу Іванавічу пашчасціла прабрацца да партызан. Ваяваў у атрадах імя Шчорса, імя Калініна. Двойчы знаходзіла яго варажыя кулі. Выжыў. Пасля вызвалення Палесся ад захопнікаў папрасіўся на фронт. «Ты і ў калгасе патрэбен», — адказалі яму. Падумаў калгас на ногі. Цяпер Пракоп Іванавіч на пенсіі, атрымлівае персанальную дзяржаўную і калгасную. Яго жонка Наталля Іванаўна жартуе: «У Пракопа грудзей не хапае ўсе медалькі развесіць». Але бацька ў старога партызана раны...

Раны вайны... У цэнтры Дрэбска — архітэктурны комплекс. На адным з помнікаў лічба 59. Столькі аднавіскаўцаў Міхаіла Сцяпа-

Робота з ЭВМ даўно стала звычайнай справай для вучняў савецкіх школ. І гэта натуральна. Сёння без камп'ютэра нельга ўявіць наша жыццё. Таму з сёлета верасня прадмет «Асновы інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі» становіцца абавязковым для ўсіх савецкіх школьнікаў.

У мінскай школе № 19, дзе зроблены гэтыя здымкі, ужо восем гадоў вучаць падлеткаў «размаўляць» з вылічальнай машынай. Настаўнікі даюць вучням тэарэтычныя веды, знаёмяць з мовай праграмавання, а супрацоўнікі Мінскага навукова-даследчага інстытута прыборавання дапамагаюць, вядуць практыку. Школьнікі рыхтуюць да прафесіі — апэратар ЭВМ.

У школе размясцілі сучасную машыну СМ-4 — з дысплеямі, з магчымасцямі прамога кантакту. Вучням праграмуе, ЭВМ адразу знаходзіць памылкі, той выпраўляе — ідзе самы сапраўдны дыялог.

На экране дысплея высвечваюцца радкі лічбаў. Вучні не адрываючыся сочаць за імі, папраўляюць, спрачаюцца. Калі б яны выглядалі больш даросла, то можна было б падумаць, што знаходзіцца ў вылічальным цэнтры завода або інстытута.

Спецыялісты, якія бываюць у школе, сцвярджаюць, што вучні тут атрымліваюць веды на ўзроўні другога-трэцяга курса факультэта прыкладной матэматыкі. Ва ўсякім разе, яны рэгулярна займаюць першыя месцы на рэспубліканскіх алімпіадах па матэматыцы.

Сёння ў падлеткаў камп'ютэр стаіць на парце. Заўтра яны пачнуць дыялог з ім на сваіх рабочых месцах на заводах і ў інстытутах.

У. НАРКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: мінская школа № 19. Ідуць заняткі; інжынер-праграміст Мінскага НДІ прыборавання Тацяна АСЕЦКАЯ і вучаніца 9 класа КЛЮДА МАТРУХОВІЧ.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

СУСТРЭЧЫ ПАДАРЫЎ ФЕСТЫВАЛЬ

ПАБАЧЫЦЬ, КАБ ПЕРАКАНАЦЦА

Фестывальнымі рамонкамі ўсе гэтыя дні былі расквечаны плошчы і вуліцы Мінска. Беларуская сталіца, праз якую пралягалі маршруты XII Сусветнага, стала часцінкай вялікага і светлага форуму моладзі.

Маладыя мексіканцы былі першымі замежнымі дэлегатамі, якіх вітала беларуская моладзь. Гэтыя смуглявыя юнакі і дзяўчаты ў экзатычных самбрэра прыбылі ў нашу краіну яшчэ за тыдзень да пачатку фестывалю.

З кожным днём шматлюдней становілася на вуліцах Мінска. Прыехала фестывальная турыцкая група з Польскай Народнай Рэспублікі — прадстаўнікі сацыялістычных саюзаў моладзі, польскіх харцараў. Потым мінчане сустракалі дэлегацыю японскай моладзі, аргенцінскую турыцкую фестывальную групу, дэлегацыі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і Заходняга Берліна. Мінскі чыгуначны вакзал нагадваў у гэты час сапраўдны фестывальны аб'ект. Кожны дзень сустрэчы з дэлегатамі і гасцямі Маскоўскага форуму. У знак гасціннасці дзяўчаты ў беларускіх нацыянальных касцюмах падносілі хлеб-соль. Адна з груп была інтэрнацыянальнай. У яе ўваходзілі прадстаўнікі 21 краіны свету — пераможцы фестывальнай віктарыны, якую арганізаваў Савецкі падрыхтоўчы камітэт. Разам з кубінцамі, іспанцамі, балгарамі, грэкамі ў турне па Савецкаму Саюзу адправіліся маладыя нікарагуанцы, палякі, датчане, амерыканцы, японцы, эфіопы...

Праграма знаходжання ў Мінску замежных дэлегацый і груп была разнастайнай і вельмі насычанай. За некалькі дзён нашы госці паспявалі пазнаёміцца з горадам, наведваць яго славуцкія мясціны, музеі, выстаўкі, пабываць на прамысло-

вых прадпрыемствах, сустрэцца з маладымі мінчанамі ў Палацах культуры, клубах, кафэ, міжнародным маладзёжным цэнтры «Юнацтва», карпусы якога раскінуліся на беразе Мінскага мора. Мітынгі салідарнасці і вечары інтэрнацыянальнай дружбы, запланаваныя і незапланаваныя сустрэчы, масаўражанняў і адкрыццяў — такім быў кожны дзень.

Калі ў маладога японскага дэлегата Уэмура Есітару спыталіся, якой запомніцца яму беларуская зямля, ён сказаў пра Хатынь:

— Тут, дзе некалі была вёска, а цяпер жалобна гучаць званы, я зразумеў, які жах перажыў ваш народ. Лёс Хатыні падобны да лёсу майго горада — Хірасімы. І я ніколі не верыў і не паверу, што людзі, якія прайшлі праз Хатынь і Хірасіму, могуць хацець вайны. Я пераканаўся, наколькі шчыра імкнецца беларуская моладзь захаваць мір і спакой на зямлі.

Пасля, калі Маскоўскі форум завяршыўся, сталіца Савецкай Беларусі прымала новых гасцей. У Мінск прыехалі фестывальныя дэлегацыі заходне-афрыканскіх рэспублік Малі і Буркіна Фасо, Пуэрта-Рыка, канадская турыцкая фестывальная група.

...Кантакт наладзіўся адразу. Ужо праз некалькі хвілін канадцы весела гаманілі з маладымі мінчанамі, якія запрасілі іх на сустрэчу ў маладзёжнае кафэ. Моўны бар'ер? Ён амаль не адчуваўся. Многія савецкія юнакі і дзяўчаты няблага гаварылі па-англійску, некалькі чалавек з канадскай групы трохі ведалі рускую мову. Утульная зала, музыка, гасціннасць і ветлівасць гаспадароў некалькі адрэзу знялі напружанне, бо да веча, як заўсёды бывае ў турыстычных паездках, госці ўжо прытаміліся.

Канадцы з захапленнем расказвалі пра фестываль.

МНЕНИЕ СОВЕТСКОГО УЧЕНОГО

ДОЛГОВОЙ КРИЗИС
В ЗАПАДНОМ МИРЕ

Ни одна мировая экономическая проблема капитализма не привлекает к себе такого внимания, как охвативший его всеобщий кризис задолженности. Политики и банкиры, экономисты и журналисты заняты сегодня поисками возможностей восстановления нарушенного равновесия в валютно-финансовой сфере капиталистического хозяйства.

Корреспондент Агентства печати Новости Николай САПФИРОВ попросил известного советского ученого, доктора экономических наук, профессора Николая ШМЕЛЕВА ответить на ряд вопросов, связанных с этой проблемой.

— Чем вызван долговой кризис и каковы его масштабы?

— Составной частью капиталистического воспроизводства, как известно, является кредитная система, основная функция которой расширение возможностей развития производительных сил. Капиталистический кредит давно уже перешагнул национальные рамки и превратился в подлинно космополитическое средство аккумуляции свободных денежных ресурсов, их перераспределения между различными отраслями и странами.

Будучи мощным средством экономического подъема, кредит в то же время является наиболее слабым и хрупким звеном во всем капиталистическом хозяйственном механизме. Именно с него начинается обычно спад во всей экономике. Это — как в горах: падение одного камня вызывает за собой гигантскую лавину. Разрыв финансовой цепи в одном звене дает многократно увеличенную серию последующих взрывов.

Сегодня, когда так выросла экономическая взаимозависимость всех капиталистических стран, потенциальная возможность разрыва финансовой цепи становится уже не только национальной, но и серьезной международной опасностью. Банкротство, то есть неплатежеспособность какой-либо промышленной компании, банка или правительственного учреждения какой-либо страны, может вызвать крах кредиторов в самых различных районах мира.

К. Маркс писал, что, ускоряя развитие материальных производительных сил и создание мирового рынка, кредит вместе с тем усиливает остроту противоречий капиталистического хозяйства, «ускоряет насильственные взрывы этого противоречия, кризисы и тем самым усиливает элементы разложения старого способа производства».

Диспропорциональность капиталистического хозяйства, присущие ему стихийные неуправляемые тенденции, гигантские спекуляции в денежной сфере, частые колебания курса основных валют и процентных ставок привели к тому, что пирамида долгов в капиталистическом мире приобрела сегодня фантастические размеры, достигнув уровня 12 триллионов долларов. Это превышает суммарный валовой национальный продукт всех капиталистических стран, вместе взятых. Долги распределяются следующим образом: 10 триллионов долларов — внутренняя задолженность и примерно 2,5 триллиона — задолженность международная.

В 70—80 годах внутренняя и внешняя задолженность возрастала в среднем на 15 процентов в год, увеличиваясь в несколько раз быстрее, чем валовой национальный продукт. «Жизнь взаимности» стала одной из самых характерных и самых взрывоопасных особенностей капиталистической экономики на всех ее уровнях.

— Применим ли ваш термин «жизнь взаимности» к такой ведущей капиталистической державе, как США?

— Ответу на это словами председателя Федеральной резервной системы США П. Волкера, который, выступая в конгрессе, заявил: «Самая большая и богатая экономика в мире сейчас на грани того, чтобы стать международным должником, а вскоре даже самым крупным должником».

Этот прогноз подтверждают следующие данные: если в начале 80-х годов ежегодный приток капиталов в США составлял 40—50 миллиардов долларов, то в 1984 году он достиг 100 миллиардов. И не случайно американский журнал «Ньюсвик» писал, что «нынешнее процветание Америки в значительной степени зависит от доброй воли иностранцев».

Еще один характерный показатель: в 1983 году активы США за границей составили 834 миллиарда долларов, а активы иностранцев в США — 711 миллиардов. При сохранении существующих тенденций США уже в текущем году неизбежно превратятся в крупного международного должника, поскольку сумма всех иностранных инвестиций в стране превысит сумму всех капиталовложений за границей.

Следует отметить, что тенденция к быстрому росту государственного долга присутствовала большинству капиталистических стран. Достаточно сказать, что отношение государ-

ственного долга к ВВП в 1973—1983 годах возросло в США с 42,5 до 48,2 процента, в ФРГ — с 13,6 до 41,6, во Франции — с 16,9 до 24,2, в Италии — с 60,6 до 80,7 процента. Основная причина столь значительного государственного долга — все увеличивающееся бремя военных расходов, которое уже невозможно финансировать прямым путем, не прибегая к займам. В США, например, в текущем финансовом году эти расходы составили астрономическую цифру — 300 миллиардов долларов.

Чтобы увеличить приток капиталов, необходимых для финансирования своих гекономических устремлений, США уже несколько лет искусственно поддерживают невиданно высокий уровень процента по займам. Манипулируя процентной ставкой, американская администрация нашла весьма удобный, по крайней мере в краткосрочном плане, способ переложить на чужие плечи, то есть на плечи других государств, часть своих военных расходов и покрыть значительную долю потребностей США в новых капиталовложениях.

— Но жизнь за чужой счет не может продолжаться до бесконечности?

— Разумеется, не может. С долгами когда-то придется расплачиваться, а государственный долг США уже достиг астрономической цифры — 1,6 триллиона долларов. В 1986 году он, возможно, превысит 2 триллиона.

Неизбежно наступление такого момента, когда ни внутренних кредитных ресурсов США, ни сбережений всего капиталистического мира не хватит для финансирования американского долга. Очевидно также и то, что рано или поздно учетные ставки и искусственно завышенный курс доллара понизятся и тогда начнется массовый отток капиталов из США.

— Какие страны больше всего страдают от долгового кризиса?

— Развивающиеся, их общая задолженность по займам в 1984 году приблизилась к одному триллиону долларов. Основная часть этой задолженности приходится на крупные государства Латинской Америки, на ряд стран Юго-Восточной Азии и некоторые страны — члены ОПЭК.

Расходы развивающихся стран только на выплату процентов, выкачиваемых из них США и другими государствами Запада, выросли в годы кризиса более чем в три раза. Положение усугубилось также тем, что в 1981—1984 годах наступил срок выплаты основной части задолженности и сумма погашения долга возросла до уровня 110—140 миллиардов долларов в год. Такого экономического напряжения большинство развивающихся стран выдержать, конечно, не в состоянии. Мексика уже в 1982 году вынуждена была прекратить выплату долгов, за ней последовали Бразилия и ряд других стран.

— И последний вопрос. Возможен ли, по вашему мнению, реальный выход мира капитализма из современного долгового кризиса?

— Думаю, что для этого вряд ли существует чисто экономическое решение. Если данной проблеме суждено когда-либо быть полностью урегулированной, то это будет скорее всего политическое решение: разрядка напряженности, разоружение, резкое сокращение военных бюджетов всех государств. Ведь в настоящее время на безумную гонку вооружений тратится за один год почти столько, сколько составляет весь долг развивающихся стран. Именно в этом вопросе особенно ярко видно, что нынешняя политика империализма направлена против коренных интересов человечества, против его развития по пути мира, стабильности и процветания.

Что касается позиции социалистических стран в отношении международных долгов, то она была четко изложена в Декларации Экономического совещания стран — членов СЭВ на высшем уровне в Москве в июне прошлого года. Страны СЭВ выступают за упорядочение международных валютно-финансовых отношений, против политики высоких процентных ставок, за нормализацию условий предоставления и выплаты кредитов, с тем чтобы эти условия не использовались в качестве средства политического давления и вмешательства во внутренние дела государств.

(АПН).

навича не пройдзе больш ніколі па адбудаванай вёсцы. Засталіся яны на палях вайны, каб іх дзеці і ўнукі жылі ў шчасці і міры.

Суайчынніка з Аргенціны прыняў старшыня выканкома Гарадоцкага сельскага Савета Сцяпан Петрасюк. Ён раскажаў, што сельскі Савет размешчаны на тэрыторыі аднаго калгаса-мільянера «Маяк камунізму». У складзе Савета і калгаса — тры вёскі. Па сутнасці яны даўно зліліся ў адзін пасёлак з 5 тысячамі жыхароў. Дзяленне на тры вёскі Дрэбск, Цна і Каян-Гарадок — умоўнае, традыцыйнае. Дрэбск налічвае амаль паўтары тысячы жыхароў. У 38 годзе было ў вёсцы каля 200 двароў, у якіх гаспадары туліліся разам з жывёлаю. А сёння з 391 дома больш за 200 — цагляныя.

Пачыналася знаёмства з калгасам з цэнтральнай сялоўкі, што размешчалася ў Каян-Гарадку. Тут і адміністрацыйны цэнтр, і гандлёвы, і культурны. На ўзгорку — царква, адкрытая для богаслужэння. Але справа ў тым, што, апроч старых людзей, яе мала хто наведвае.

Завітаў беларус з Аргенціны і ў Дрэбскую пачатковую школу. У свой час скончыў Міхась Карповіч адзін клас і вымушаны быў ісці на заробаткі. Сёння ж на тры вёскі — 4 школы: васьмігадовая, дзве пачатковыя і адна сярэдняя. Харчовка вучні Дрэбскай пачатковай бясплатна, за кошт дзяржавы.

Можна хто і скажа: за 48 год вунь колькі вады перанесла Цна ў Прыпяць. Змены, маўляў, мусілі быць... Так. Гэта ж якое балота было калісьці побач. Не хопала дна, каб аб'ехаць яго і дабрацца да Мікашэвічаў, што ў 20 вярстах ад Дрэбска. Мала таго, што ўжо пры Савецкай уладзе багню асушылі. Пад ёю знайшлі радовішча мармуру, якім так захапляўся Міхась Сцяпанавіч на станцыях Мінскага метрапалітана.

Безумоўна, змены мусілі быць. Ды не прыйшлі яны самі па сабе, а адваданы ў палескіх балот дбайнымі, разумнымі рукамі Баброўнікаў, Грыневічаў, Карповічаў...

— Працавітыя ў нас людзі. Лайдакоў няма, — сказаў Сцяпан Баброўнік. — Ёсць дзе рукі прыкладзі і ёсць да чаго. Адзін працуе ў калгасе, другі ездзіць на работу ў горад, трэці — на распрацоўку мармуру. Аднак кожны самааддана любіць зямлю. І яна плаціць узаемнасцю.

Развітанне. Чым яно карцей, тым менш баліць сэрца. А падзеі, хвіліны, кіламетры будуць ляцець ужо ў Буэнас-Айрэс.

Беларус з Аргенціны развітаўся са мною ў Мінску. 73-гадовы дон Мігель Карповіч сын Сцяпана апошні раз паслаў мне наўздагон сумнае: «Да-а-а...», і з сумных вачэй зноў выкацілася на маршчыністую шчаку горкая сляза.

Канстанцін ШАЛЯСТОВІЧ.

Савецкім Саюзе, мне нідзе і ніколі сустракаць не даводзілася.

Гэты вечар з маладымі мінчанамі дапамог канадцам больш дзесяцігоддзя пра нашу краіну, нашу моладзь, наш лад жыцця. Іх цікавіла літаральна ўсё: якія прадметы вывучаюць у савецкай школе; што трэба для таго, каб паступіць у інстытут, і колькі гадоў трэба вучыцца, каб стаць інжынерам, урачом, юрыстам; дзе і як савецкія студэнты праводзяць свой вольны час і многае іншае. Часам пытанні былі наўняны і міжволі выклікалі ўсмешку. Напрыклад, такое: «Ці можа сын калгасніка стаць урачом?» І малады мінскі інжынер-будавнік цяплява тлумачыў, што бацькі яго працуюць якраз у калгасе і што ён скончыў сельскую школу, а пасля паступіў у політэхнічны інстытут. Многія яго вясковыя сябры таксама атрымалі вышэйшую адукацыю і цяпер працуюць настаўнікамі, эканамістамі, аграномамі, адвакатамі... Словам, маладыя канадцы, якія ўпершыню бачылі савецкую рэчаіснасць, імкнуліся атрымаць як мага больш інфармацыі, што называецца, з першых рук.

Але сярод гасцей вылучаліся два маладыя хлопцы, цікавнасць якіх была асаблівай. З імі мяне пазнаёміла студэнтка Мінскага інстытута замежных моў Святлана Іода.

Сціў Гарматны і Тарас Якімчук — студэнты з Ванкувера. Але прозвішчы! Прозвішчы выключна беларускага паходжання. І я не памыліўся. Дзяды Сціва і Тараса сапраўды яшчэ ў маладосці пакінулі Беларусь, адправіўшыся за акіяна шукаць работу.

— Мой дзед, — раскажае Сціў Гарматны, — бываў на сваёй Радзіме і вельмі хацеў, каб і я пабачыў яе. Менавіта ён і даў мне грошы на гэтую паездку. Шкада толькі, што мы вельмі нядоўга прабудзем у Мінску і я не змагу пабачыць усё, што хацеў бы. Але абавязкова пастараюся прыехаць сюды яшчэ раз. Тым больш, што ў мяне тут ужо ёсць сябры.

Такія вось сустрэчы падарыў Маскоўскі фестываль.

І. СТРАКАУСКІ

— Я не шкадую, што павяла ў Маскву, — сказала мне студэнтка з Эдмантана Усціна Барбара. — Столькі моладзі з усёго свету сабралася разам! Такое я бачыла ўпершыню. Сяга было грандэзнае. Асабліва дні адкрыцця і зачынення фестывалю.

Студэнтка з Ванкувера Лін Джонсан у знак згоды ківае галавой і падтрымлівае сяброўку:

— Усходы панавала атмасфера добразычлівасці і сардэчнасці. Маладыя людзі самых розных нацыянальнасцей, зацікаў, сацыяльнага паходжання і палітычных поглядаў былі адзіныя ў сваім імкненні абараніць нашу планету ад ядзернай вайны. Тут, на Маскоўскім фестывалі, я адчула ўсю моц антываеннага маладзёжнага руху, убачыла, як многа маіх аднагодкаў выступаюць за разабранне, змаганне за мір і дружбу паміж народамі.

Напярэдадні фестывалю буржуазная прэса пісала, нібыта ў Маскве дэлегаты і замежныя госці не будуць мець свабодных кантактаў з савецкімі людзьмі, да іх дапусцяць толькі спецыяльна падрыхтаваных асоб.

— Гэта па меншай меры смешна, — гаворыць Марсія Шафонаф. — Асабіста я размаўляла з масквічамі на вуліцах горада, у магазінах, у метро, і ніхто не перашкаджаў мне гэта рабіць, ніхто не ставіўся падазрона і насцярожана. Людзі стараліся зразумець маю рускую мову, і мы заўсёды вельмі прыязна размаўлялі. Дарэчы, не толькі мяне, а ўсіх нас здзівіла адкрытасць і шчырасць савецкіх людзей.

— Маё ўяўленне пра Савецкі Саюз за гэтыя два тыдні змянілася на сто восемдзесят градусаў, — кажа Кэтсі Джонс. — Я зразумела, што інфармацыя пра вашу краіну, якую падае канадская прэса, рэдка бывае аб'ектыўнай. Калі пачытаць нашы газеты, дык ствараецца ўражанне, нібыта савецкія людзі вельмі няшчасныя, неадукаваныя і толькі чакаюць вызваўнай, як бы пайсці на каго ў час гэтай паездкі і магу сказаць, што такіх жыццядарасных і міралюбівых людзей, як у

Летась споўнілася 350 год з дня нараджэння вядомага матэрыяліста, атэіста і ўтанічнага сацыяліста XVII стагоддзя Казіміра Лышчынскага. Гэтану вядомаму мысліцелю прысвечаны кнігі, артыкулы, брашуры, раздзелы ў энцыклапедычных і даведаных выданнях. Сярод іх нямала і мастацкіх твораў — раманаў, апавяданняў, пазэм, вершаў, карцін, скульптур, гравюр, медалёў і г. д. Аб некаторых з іх і раскажам у гэтым артыкуле.

Напамнім каротка аб жыццёвым шляху мысліцеля. К. Лышчынскі нарадзіўся 4 сакавіка 1634 года ў маёнтку Лышчыцы Брэсцкага павета ў дэвараўскай сям'і. Адукацыю атрымаў у езуіцкіх навучальных устаноўках Брэста, Кракава, Каліша і Львова. Пасля гэтага настаўнічаў, быў памочнікам рэктара езуіцкага калегіума ў Брэсце. Аднак, пераканаўшыся ў поўнай нікчэмнасці скаластычнай псеўда-навуцы, пакінуў выкладанне, парваў з езуітамі і заняўся юрыдычнай практыкай, у чым дасягнуў прыкметнага поспеху. Ён быў падсудкам (гэта значыць памочнікам суддзі) брэсцкага зямскага суда, прадстаўляў інтарэсы брэсцкай шляхты ў трыбуналах і сеймах. Адначасова К. Лышчынскі выпрацаваў новы светапогляд, які выказаў у трактаце «Аб неіснаванні бога».

У 1687 годзе езуіцкі шпіён Я. Бжоска выкраў у К. Лышчынскага частку яго рукапісу і пераслаў яго віленскаму епіскапу Бжастоўскаму. Апошні, знайшоўшы ў ім, як і меркавалася, «старанна падабраныя прырэнны супроць быцця боскай істоты», арыштаваў Лышчынскага і пасадзіў у віленскую турму. Канчаткова лёс мысліцеля вырашыў Варшаўскі сейм, які прыгаварыў яго да страшнага пакарання: асуджанаму павінны былі адсячы галаву, цела спаліць на кастры, а попел выстралам з пушкі рассяць у паветры. Маёмасць філосафа падлягала канфіскацыі, дом разбуранню, а землі павінны былі заставацца ў запустелі на вечныя часы.

І хоць у гісторыі чалавечства можна знайсці нямнога прыкладаў такой жорсткасці, з якой рэтраградная сіла правіліся з перадавым мысліцелем, свой апошні час ён сустрэў спакойна і мужна.

Цемрашальны лічылі, што такім чынам будучы забыты як ідэя Лышчынскага, так і памяць аб ім. Аднак яны памыліліся. Ужо ў той час імя Казіміра Лышчынскага выклікала сімпатыю ва ўсіх, хто змагаўся супраць тэалогіі і скаластыкі, супраць феадальных пут, якія скоўвалі развіццё грамадства. Яго імя ўвайшло ў гісторыю, яно перадавалася з пакалення ў пакаленне як сімвал служэння ісціне, падвіжніцтва ў навуцы. Ужо ў год смерці Лышчынскага (1689) публікацыі аб ім з'явіліся не толькі ў Рэчы Паспалітай, але таксама і ў Германіі, Францыі, Швецыі, Італіі, іншых краінах.

Адным з першых да асобы Лышчынскага звярнуўся ў сваёй творчасці выдатны польскі пісьменнік XIX стагоддзя Ю. Крашэўскі, які, як і Лышчынскі, пражыў многія гады на Брэсцічыне. У сваёй гістарычнай аповесці «Запіскі Адама Паляноўскага, двараніна яго Вялікасці караля Яна III», якая напісана ў выглядзе ўспамінаў відавочцы часоў праўлення караля Яна III Сабескага, Крашэўскі, маючы крыху сумнае, што сведчаннем гэтага сумнага працэсу было і пакаранне смерцю Казіміра Лышчынскага. «Да ўсіх іншых засмучэнняў, — пісаў Крашэўскі, — дадалася яшчэ справа Лышчынскага, абінавачаннага ў бязбожнасці, якога асудзілі на страшную смерць... Хаця ў Польшчы не здаралася раней, каб так жорстка каралі атэістаў». Апошнія словы пісьменніка ўказвалі на поўнае засілле каталіцкай рэакцыі ў Рэчы Паспалітай ў XVII стагоддзі, на адрачэнне грамадства ад былых вольнасцей і свабод. Маючы на ўвазе розныя царкоўныя інтрыгі, у імя якіх было прынесена ў ахвяру жыццё гэтага выдатнага чалавека і мысліцеля, Крашэўскі дадаваў: «Некаторыя нават лічылі Лышчынскага невінаватым».

На рубяжы XIX — пачатку XX стагоддзя ў цэлы і яркі вобраз мысліцеля стварыў вядомы польскі пісьменнік і публіцыст, прамы прадаўжальнік традыцый Генрыха Сянкевіча ў польскай літаратуры — Адам Крахавецкі. Ён прысвяціў К. Лышчынскаму амаль забытую ў наш час тэатралогію, гэта значыць часты самастойны творы. Агульны заглавак тэатралогіі — «За трон» выключна трапна раскрылае змест творы, які паказвае ўсю складанасць барацьбы розных палітычных сіл за ўладу.

Пабудаваны на дакументальнай аснове, твор А. Крахавецкага ярка і праўдзіва перадае гістарычны падзеі, аб чым сучасны чытач можа рабіць высновы з апошняй часткі тэатралогіі — аповесці «Змрок», у якой дадзена апісанне пакарання смерцю К. Лышчынскага:

«Дзень пачынаўся ясны, сонечны, калі нечакана ў ранішніх промнях сонца паказалася на памосце высокая фігура Лышчынскага ў суправаджэнні ксяндза Нестаровіча. За імі ішоў кат з чатырма падручнымі і трубач. Позірк Лышчынскага быў накіраваны на крыж, які трымаў у яго перад вачамі ксяндз Нестаро-

віч, потым ён узяў галаву і паглядзеў у яснае без хмар неба. Яго твар, вельмі бледны і худы, быў надзіва ясны, асветлены лёгкай усмешкай... І калі ён спыніўся ў турэмным шэрым адзенні, з сівай галавой і шыяй, вакол якой абрэзалі каўнер, з позіркам уверх, у натоўпе разнёсся шэпт:

— Які ён прыгожы!..

«Мера часу канчаецца», — падумаў

КАЗІМІР ЛЫШЧЫНСКІ — БАРАЦЬБЫТ

СУПРАЦЬ ПРЫГОНІЦТВА І ЦАРКВЫ

ГІМН РОЗУМУ

Лышчынскі і стаў на калені. Ксяндз яшчэ раз адпусціў яму грахі. У натоўпе пачуліся крыкі.

Асуджаны ўстаў з кален. Яму падалі доўгую палку, да канца якой быў прымацаваны рукапіс. Падручны ката развялі падрытвананае вогнішча, і калі зашкалілі языкі полымя, Лышчынскі выцягнуў палку. У адно імгненне полымя ахапіла рукапіс... папера шыпела, скручвалася, чарнела і падала чорнымі, перакручанымі шматкамі. Яму здавалася, што ён спальвае ўласны мозг, свае думкі. Думкі, якія на працягу ўсяго жыцця не давалі яму спакою, адыходзілі ў нябыт разам з ім.

Здзейснілася... Нічога не засталася... Ужо сама палка гарэла... Лышчынскі кінуў яе ў агонь, хутка падышоў да ката і, укланчыўшы, паклаў галаву на плаху».

Аднак, нягледзячы на трагічную гібель героя і часовую перамогу каталіцкай рэакцыі, апошняй не ўдалося падавіць здаровыя сілы, канчаткова задушыць свабодную думку. Такі вывад эпілога аповесці «Змрок»: «Адразу ж пасля пакарання Лышчынскага пан Бжоска паспяшаўся ў Вільню, каб як мага хутчэй узяць сваю здабычу: палавіну маёмасці пакаранага... Аднак прыбыўшы туды, адразу ж пераканаўся, што справа гэта зусім няпростая. У настраі думак, як часта гэта бывае, адбыўся пераварот. Жорсткае пакаранне смерцю Лышчынскага зрабіла яго прыхільнікам і нават тых, хто быў праціўнікам яго поглядаў, і выклікала нянавісць да даносчыка. Калі ў адпаведнасці з прыгаворам пачалі разбураць маёнтак Лышчынскага, Бжоска адчуў сваё жыццё пад пагрозай. Толькі і чуў вакол сябе ляянку. Ад людской нянавісці Бжоска схваўся ў брата, айца Гедзона, у манастыры езуітаў».

Дакументальная дакладнасць сапраўдных падзей і, разам з тым, такая рэалістычная іх трактоўка прымусіваюць нас сур'ёзна адносіцца да твора А. Крахавецкага, асабліва да апошняй, чацвёртай, найбольш удалай часткі «Змроку», якая яшчэ ў 1905 годзе была перакладзена на рускую мову. Да нашых дзён тэатралогія А. Крахавецкага застаецца самым манументальным мастацкім творам, прысвечаным К. Лышчынскаму.

У 1910 годзе на рускай мове выйшла ў свет прысвечаная Казіміру Лышчынскаму пазэма «На плаху». Аўтарам яе быў далёкі продка мысліцеля — Леў Лышчынскі, пра якога вядома пакуль нямнога. Яго прозвішча не трапіла ні ў адну

энцыклапедыю ці даведнік. Удалося адшукаць некалькі невялікіх зборнікаў яго вершаў — «Ці ў гэтым шчасце», «Замак», «За марай», а таксама фундаментальную манаграфію «Род дваран Лышчынскіх». Апошняя цікавая тым, што ў ёй, акрамя шматлікіх апублікаваных крыніц, выкарыстаны матэрыялы з сямейнага архіва роду Лышчынскіх, месцазнаходжанне якога да сёння невядома.

Паколькі сам аўтар пазэмы насіў прозвішча Лышчынскага, то свайго героя ён назваў Казімірам Кустынскім ад назвы другога маёнтка Лышчынскіх — Кустынь. Пазэма, названая аўтарам апавяданнем у вершах, раскажвае пра жыццёвы шлях Казіміра Лышчынскага. Дзед Казіміра —

жыць касцёл, з якога выходзіць працясія на чале з епіскапам. Яна накіроўваецца да месца пакарання смерцю, якое павінна паслужыць для людзей мерай застрашвання. Карціна апявае мужнасць высакародства, веліч асобы К. Лышчынскага.

Гэтану ж тэму працягвае карціна мінскага мастака Э. Агуновіча «Пакаранне смерцю Лышчынскага», напісаная для Дзяржаўнага музея БССР у Мінску. На ёй мысліцель спакойна, ураўнаважана, з годнасцю сустракае суровае выпрабаванне. Ён абякаваў да ўгавораў духоўніка, які ў апошні момант спрабуе выраваць у яго пакаянне і падносіць яму крыж для цалавання. Мысліцель пакідае жыццё з усведамленнем духоўнай перавагі над сваімі праціўнікамі.

У апошнія гады на паліцах нашых кнігарняў з'явіліся новыя творы, прысвечаныя К. Лышчынскаму, — апавяданне малядога беларускага празаіка Уладзіміра Арлова «Місія панскага нунцыя» і пазэма Кастуся Цвірка.

Шэраг карцін, гравюр, скульптур і медалёў, прысвечаных К. Лышчынскаму, стварылі мастакі Савецкай Літвы. У 1964 годзе Іонас Мацыёніс напісаў для Музея атэізму ў Вільнюсе карціну «К. Лышчынскі перад царкоўным трыбуналам». «К. Лышчынскі — заснавальнік атэізму ў Літве» — так называецца памятная медаль скульптара Уладаса Урбанавічуса.

У 60-я гады для таго ж Музея атэізму ў Вільнюсе Броніс Грушас стварыў арыгінальны вітраж, на якім паказаны мысліцель ва ўвесь рост з манускрыптам у руках сярод сваіх сучаснікаў. З'яўляючыся цэнтральнай фігурай вялікай кампазіцыі, К. Лышчынскі выступае як увабленне сваёй эпохі.

У гэтым жа музеі ў экспазіцыйнай зале «Інквізіцыя» знаходзіцца яшчэ адзін твор — скульптура Лышчынскага вышэйняй каля двух метраў (аўтар скульптуры — В. Мачуйка). Яна сімвалізуе ўпэненнасць у перамоце новых ідэй, у перамоце новага светапогляду.

Але, бадай, адно з самых арыгінальных мастацкіх вырашэнняў знайшла тэма Лышчынскага ў творчасці кампазітара А. Рачунаса, які напісаў на лібрэце І. Мацконіса оперу «Горад Сонца» — аб расправе езуітаў і каталіцкага епіскапата над вялікім мысліцелем, абінавачаным у бязбожнасці. Змест оперы складаюць сапраўдныя факты з жыцця К. Лышчынскага — вучоба ў езуіцкім калегіуме, разрыў з ордэнам, вяртанне на радзіму, данос на яго сябра і суседа Бжоскі, суд і пакаранне смерцю.

Нягледзячы на трагічны фінал, опера аптымістычная. Сваімі сродкамі (музычнымі, сцэнічнымі) яна адлюстроўвае маральную перамогу мысліцеля над рэакцыйнымі сіламі, сімвалізуе высокі палёт яго смелай думкі.

Упершыню опера «Горад Сонца» была пастаўлена вясной 1965 года ў Вільнюсе ў акадэмічным тэатры оперы і балета Літоўскай ССР.

К. Лышчынскага помняць і шануюць не толькі на яго радзіме — у Беларусі, дзе ён напісаў свой трактат і распаўсюдзіў свае ідэі, не толькі ў Літве, з якой была звязана частка яго жыцця, але і ў іншых савецкіх рэспубліках. Уражвае, у прыватнасці, верш школьніцы Лены Паляковай са сталіцы Савецкага Азербайджана — Баку, прысвечаны Казіміру Лышчынскаму. Ён сведчыць пра веданне жыццёвага шляху мысліцеля пра знаёмства з яго ідэямі. Лена пераўвонавае Лышчынскага з лепшымі сынамі беларускай зямлі, якія і сёння натхняюць савецкіх людзей на працоўныя поспехі, памагаюць выхаванню ў іх высокіх маральных якасцей. Верш пачынаецца з апісання суда езуітаў над мужным атэістам, які бяспрашна сустракае суровы прыгавор:

**Иезуитов каменные лица,
За окошком сумрака провал.
От лампы свет едва струится,
Желтоват и так бессильно мал.
«На костер его!» и дрожь по телу,
Но из губ чуть слышно: «Не боюсь!
Сколько сыновей бесстрашных, смелых
Ты огню отдала, Беларусь!**

Гэтану ж ідэю толькі ў іншай форме выказвае і беларускі паэт Кастусь Цвірка ў пазэме «Казімір Лышчынскі»: Філосаф, з эшафота звяртаючыся да сваіх патомкаў, гаворыць:

**Я — гару! Я — гару!
Тры стагоддзі гару —
З валаў іду гавару...**

У гэтых радках паэта — думка аб тым, што ідэяны спадчына мысліцеля, яго мужнае выступленне супраць феадальна-прыгоніцтва і царквы ўжо тры стагоддзі натхняе людзей на барацьбу з высокімі гуманістычнымі ідэаламі, служыць фарміраванню перадавога прагрэсіўнага светапогляду, накіраванага на разна-

воленне чалавечай асобы.
Кацярына ПРАКОШЫНА,
Вячаслаў ШАЛЬКЕВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: работа А. СІЛЬВЕСТРАВА
«Казімір Лышчынскі».

АБ ДЗВЮХ ПАЗІЦЫЯХ У МІЖНАРОДНЫМ КУЛЬТУРНЫМ АБМЕНЕ

ПА ЛОГІЦЫ РАЎНАПРАЎЯ

Усход і Запад адзіныя ў сваёй думцы, што культурныя сувязі павінны развівацца, што неабходна садзейнічаць развіццю гэтых сувязей. Подпісы вышэйшых кіраўнікоў дзяржаў — удзельніц Нарады ў Хельсінкі — пацвярджаюць супадзенняў пунктаў погляду.

Аднак калі ў прынцыпе і на словах адзінадушша ў наўнасці, дык у прыватнасці (даволі шматлікіх) і на справе яго яўна недастаткова. У чым жа прычыны разыходжанняў? Па-першае, у трактоўцы паняццяў «раўнацэнны» і «раўнапраўны». Па-другое, у самім вызначэнні паняцця «культура».

Пазіцыя СССР і сацыялістычных краін характарызуецца трыма асноўнымі палажэннямі, што выцякаюць з умовы Хельсінскай нарады.

1. Культурны абмен павінен быць абменам сапраўды духоўнымі багаццямі, а не іх сурагатамі.

2. Ён не павінен залежаць ад капрызаў палітыкі, кан'юнктуры маркаваннага рынку.

3. Кожная дзяржава мае суверэннае права рашаць, што адпавядае яе маральным і духоўным нормам і што гэтым супярэчыць.

Спынімся на кожным з пунктаў. Што прапануе СССР сваім заходнім партнёрам? Мастацтва высокага ўзроўня. Сапраўднае мастацтва. Гэта, напрыклад, Вялікі тэатр, Маскоўскі мастацкі акадэмічны тэатр, Сімфанічны аркестр СССР, Тэатр лябрэнт ван Рэйн і Нікола Пусен? Хіба іх карціны прапагандаюць савецкі спосаб жыцця або нясуць у сабе ідэі камунізму? Аказваецца, дастаткова і таго, што творы гэтых мастакоў «прапісаны» ў Савецкім Саюзе. Так ЗША парушаюць (і не першы раз) прынятыя на сябе ў Хельсінкі

што прапаноўваюць СССР яго заходнія партнёры? Мастацтва двух гатункаў. Першае — сапраўднае. Такія, скажам, гастролі Стаггольмскай каралеўскай оперы і венскага Бургтэатра, выстаўкі карцін з нью-йоркскага «Метрапалітан» і парыжскага Луўра, «Балет XX стагоддзя» М. Бежара, Лонданскі сімфанічны аркестр, выдатныя эстрадныя артысты з Францыі, ЗША, Італіі, Іспаніі, Грэцыі...

Другое — тое, што не мае адносінаў да сапраўднага мастацтва: творы так званай «масанай культуры», якую нават некаторыя яе апалагеты лічаць «непазбежным злом». Але СССР зусім не гарыць жаданнем прапагандаваць падобнае псеўдамастацтва, разлічанае на нізкі мяшчанскі густ. Паўстае пытанне, чаму ў абмен на сапраўдныя духоўныя каштоўнасці Савецкі Саюз павінен атрымліваць духоўныя падробкі? Дзе ж тут «раўнацэннасць», аб якой не стамляюцца гаварыць заходнія прадстаўнікі?

Звернемся да другога пункта. ЗША не падабаецца палітыка СССР. На гэтай падставе яны забаранілі выстаўку карцін з ленынградскага Эрмітажа, якая павінна была прайсці ў пяці амерыканскіх гарадах згодна дагаворанасці. Дзярждэпартамент прама заявіў, што дэманстрацыя выстаўкі «не ў нацыянальных інтарэсах ЗША». Чым жа пагражаюць амерыканскім інтарэсам Рэмбрант ван Рэйн і Нікола Пусен? Хіба іх карціны прапагандаюць савецкі спосаб жыцця або нясуць у сабе ідэі камунізму? Аказваецца, дастаткова і таго, што творы гэтых мастакоў «прапісаны» ў Савецкім Саюзе. Так ЗША парушаюць (і не першы раз) прынятыя на сябе ў Хельсінкі

абавязальствы «пашыраць і паліпшаць на розных узроўнях супрацоўніцтва... у галіне культуры».

СССР таксама не падабаецца палітыка ЗША — і на Бліжнім Усходзе, і ў Цэнтральнай Амерыцы, і на Далёкім Усходзе, і ў самой Еўропе. Але на гэтай прычыне тут ніколі не закрывалі дзверы перад карцінамі з амерыканскіх музеяў. У СССР заўсёды лічылі і працягваюць лічыць, што культурныя кантакты дапамагаюць стапаўленню атмасферы міжнароднага даверу.

І, нарэшце, пункт трэці. Савецкаму Саюзу часам прапаноўваюць антысавецкія ў розных «мастацкіх» упакоўках і абураюцца, калі гэты «культурны» прадукцыю адхіляюць. (На адным з маскоўскіх міжнародных кніжных кірмашоў нават спрабавалі змясціць на стэнд кнігу, якая ўсхваляла Гітлера і палітыку нацызму). Лёгкадумна меркаваць, што савецкі ўстанова культуры акажуць садзейнічанне падрыву савецкага ладу. Такого абавязальства савецкі бок у Хельсінкі на сябе не браў. Больш таго, у заключным акце нарады падкрэслівалася, што ніхто не павінен спрабаваць дыктаваць другім народам, як яны павінны наладжваць свае ўнутраныя справы.

Цяпер аб раўнапраўі ў культурным абмене. СССР выдае ў 2—4 разы больш кніг амерыканскіх, англійскіх, французскіх пісьменнікаў, чым амерыканцы, французы, англічане — савецкіх аўтараў. СССР — першы перакладчык свету. На савецкіх сценах і экране ідзе значна больш заходніх п'ес і фільмаў, чым на Захадзе савецкіх. Тое ж адносіцца і

да іншых сацыялістычных краін — удзельніц Нарады ў Хельсінкі. Напрыклад, Польшча ў агульнай складанасці папулярна ў пэўных галінах мастацтва амаль у чатыры разы больш твораў культуры заходніх краін, чым яе заходнія партнёры. Гэта не проста лічбы, гэта яшчэ і факты, за якімі рэальныя справы. Ім, на жаль, супрацьпастаўляюцца толькі словы і абстрактныя разважання. Так было ў Мадрыдзе, так адбылася ў Бялградзе. Аб якіх жа нормах справядлівага і раўнапраўнага абмену можа ў такой сітуацыі ісці размова?

Па сутнасці, Запад прадаўляе сацыялістычным краінам штосці накшталт ультыматуму: вы будзеце выдаваць і паказваць тое, што вам прапануем мы, а мы ў сваю чаргу будзем выдаваць і паказваць толькі тое, што нам падабаецца. Згадзіцеся, што гэта не логіка раўнапраўя.

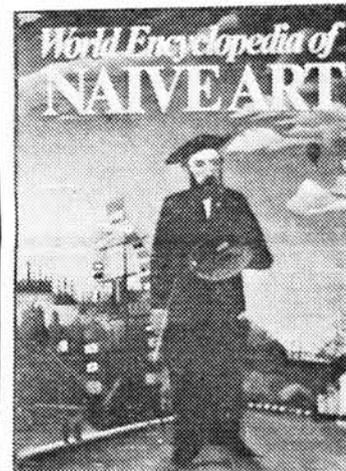
Сёлета ў кастрычніку ў Будапешце збіраюцца эксперты па пытаннях культуры з краін — удзельніц Хельсінскай нарады. СССР і сацыялістычныя дзяржавы будуць прадстаўляць на гэтым культурным форуме аўтарытэтных майстры мастацтва. Яны выкажуць свой пункт погляду на культурны абмен і прывядуць, відавочна, новыя, дастаткова красамоўныя прыклады, звязаныя з паняццямі «раўнацэннасць» і «раўнапраўе». Яны маюць на гэта маральнае права, таму што савецкі бок, сацыялістычныя краіны заўсёды пунктуальна і няўхільна прытрымліваліся духу Хельсінкі, таму што яны ніколі не стваралі бар'ераў у культурных кантактах.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

ВЫДАДЗЕНА Ў ЮГАСЛАВІ

Нядаўна ў Югаславіі выдадзена «Сусветная энцыклапедыя наўнага мастацтва» — праца інтэрнацыянальнага калектыву мастацтвазнаўцаў, які прадставіў каля 800 іменаў самадзейных мастакоў з 50 дзяржаў. Жывапісцы і скульптары, пазначаныя ў алфавітным парадку з невялікімі дэведкамі пра іх, — гэта жыхары Еўропы і Азіі, Афрыкі, Амерыкі і Аўстраліі. Сярод іх — рабочыя і сяляне, хатнія гаспадыні, медыцынскія сёстры, артысты, настаўнікі.

Мастацтва мастакоў-непрафесіяналаў з Савецкага Саюза займае ў Энцыклапедыі значнае месца. Для работы над гэтым раздзелам бялградскай рэдакцыі на чале з Ота Біхалі-Мерын і Небойша-Бато Тамашэвіч была запрошана мастацтвазнавец з Масквы Наталля Шкароўская. Беларускае народнае мастацтва прадстаўлена ў Энцыклапедыі творчасцю мастацкі-сялянкі Алены Кіш, якая з 30-х гадоў нашага стагоддзя стала вядомай роспісамі насценных дываноў. Кіш зацікавіла рэдакцыйную калегію не толькі яркай дэкаратывнасцю работ, у якіх злучыліся рысы традыцыйнага сялянскага і гарадскога фальклору, але і чысцінёй мастацкага выяўлення народных этычных уяўленняў пра дабро і зло, падзвігі, ахвяраванні, мацярынства.

Выдатная якасць выдання (на англійскай, французскай і сербскахарвацкай мовах) робіць Энцыклапедыю значным творам кніжнага мастацтва. Маляўнічая і аб'ёмная кніга стала своеасаблівым гімнам самадзейнай выяўленчай творчасці, у якой знайшлі адлюстраванне самыя светлыя ідэалы, мары і надзеі народаў усяго свету.

Э. ПУГАЧОВА.
НА ЗДЫМКУ: супервокладка Энцыклапедыі.

ЗБОР ТВОРАЎ ВАСІЛЯ БЫКАВА

Выдавецтва «Молодая гвардыя» распачало выпуск падпісанага збору твораў народнага пісьменніка Беларусі, Героя Сацыялістычнай Працы Васіля Быкава. У чатырохтомнае выданне ўвойдуць усе найбольш значныя апавяданні, аповесці аўтара, а таксама яго публіцыстыка.

Ужо выйшаў першы том, які склалі аповесці «Жураўліны крык», «Трэцяя ракета», «Франтавая старонка», «Альпійская балада». Прадмову напісаў вядомы беларускі крытык Д. Бугаёў.

Хутка ўбачыць свет другі і трэці тамы, у якія адпаведна ўвойдуць аповесці «Да жніўня да святання», «Яго батальён», «Сотнікаў», «Пастка», «Воўчая зграя», «Круглянскі мост», «Пайсці і не вярнуцца», «Абеліск».

У наступным годзе падпісчыкі атрымаюць заключны, чацвёрты том, у якім будуць прадстаўлены аповесць «Знак бяды», апавяданні, публіцыстыка.

П. ЛЯМЭШКА.

ДОЙЛІДСТВА — СПЛАЎ МАСТАЦТВА І БУДАЎНІЧАЙ ТЭХНІКІ

МІНУЛАЕ І ПОШУКІ НОВАГА

— Культурнае мінулае не толькі можа, але і павінна быць сучасным, — сцвярджае сакратар праўлення Саюза архітэктараў СССР, доктар мастацтвазнаўства АЛЕГ ШВІДКОЎСКІ. — Усе лепшае, што стварылі людзі ў кожнай з нашых рэспублік, павінна актыўна працаваць сёння на карысць новых пакаленняў, павінна ўмацоўваць нашу сацыялістычную культуру, якая з'яўляецца пераемнікам усяго самага каштоўнага, створанага навастветцам.

— Такім чынам, будучы спалучэння традыцый і наватарства, мінулае і пошукі новага. Не маглі б вы каратка ахарактарызаваць гэтую праблему ў архітэктурным праламленні?

— Традыцыі — гэта не толькі ўзоры творчага мыслення даўніх эпох. На нашых вачах склаліся такія важныя традыцыі савецкай архітэктуры, якія гуманістычна накіраванасць, прытрымліваюцца аб'ектаў масавага будаўніцтва, актыўны падыход да фарміравання жыццёвага асяроддзя, неярпімасць да рэаліямнасці і многае іншае. Што тычыцца наватарства, то да яго кожны з нас прывык наводніцтва, павагай, як да выдатнага гэта не значыць, што наватарства не можа быць такім жа непатрэбным, як і адзідушныя традыцыі.

— З ідэяна-мастацкімі задачамі архітэктуры і праблемай

спалучэння традыцый і наватарства звязаны пытанні нацыянальнай своеасабліваасці і архітэктурнай выяванасці. Тут, як вядома, ідзе барацьба пунктаў гледжання. У чым жа сутнасць пытання?

— Праблема нацыянальнага ў мастацтве няпростая. А ў архітэктуры яна яшчэ больш складаная: дойдзтва ж — сплав мастацтва і будаўнічай тэхнікі. Гэта ўносіць элементы агульнасці ў мастацтва архітэктараў — яны карыстаюцца аднолькавымі магчымасцямі будаўнічай індустрыі.

За апошнія гады павялічылася цяга да пошукаў нацыянальнай своеасабліваасці ў архітэктуры кожнага народа — з'ява невыпадковая, якая мае прамую аналогію з літаратурай. Што тычыцца нацыянальных традыцый, якія склаліся як вынік уліку асаблівасцей прыродных умоў і магчымасцей мясцовых будаўнічых матэрыялаў, усе згодны: іх трэба вывучаць і выкарыстоўваць. Складанасці надыходзяць тады, калі мы імкнемся надаць архітэктурнаму вобразу нацыянальную афарбоўку. Шырока распаўсюдзілася, напрыклад, стылізацыя ў выглядзе выкарыстання форм, якія склаліся гістарычна. Гэты шлях параўнаўча прасты, але не адназначны. Скажам, Рафаэля ствараў новыя формы з нацыянальнай афарбоўкай не таму, што імкнуўся быць падобным на армяніна, а таму, што ён быў ім усёй сваёй істо-

тай і талентам.

Аднак часам архітэктар скарыстоўвае традыцыйную форму толькі для абазначэння нацыянальнай прыналежнасці як знак, як тэатралізацыю. Але ж архітэктар — мастацтва манументальнае, разлічанае на жыццё ў вяках, а не на капрызы хуткае моды. Дарагое ўпрыгажэнства невысокага густу не можа замяніць сабой манументальныя і выразныя архітэктурныя формы, якія, напрыклад, уласцівы творчасці Зураба Цэрэтэлі — аўтара архітэктуры дзіцячага гарадка ў Адлеры на ўзбярэжжы Чорнага мора. Яркая і эмацыянальная, гэта работа не мае прамых аналогій у мастацтве грузінскага народа, але выяўляе агульныя рысы духоўнага складу нацыі.

— Выкарыстанне традыцыйных форм — не абавязкова даніна архаіцы, гэта становіцца ўсё больш відавочным. Значна больш эфектыўны, на думку спецыялістаў, шлях сучаснай архітэктуры ў духу развіцця глыбінных нацыянальных традыцый. Як яго пераносіцца з мінулага ў сённяшні дзень?

— У выкарыстанні глыбінных традыцый асаблівага поспеху дабіліся прыбалтыйскія архітэктары. Спашлюся хаця б на алімпійскі Цэнтр паруснага спорту ў Таліне і пасялак Юкнайчай у Літве. Першы падкупляе стрыманасцю, тут вельмі ярка праявіліся рысы нацыянальнага характару эстонцаў. У Юкнайчай характар жылых дамоў з высокімі дахамі звяртае памяць да традыцый, але пераасэнсаваных у сучасным духу — аўтары выдатна выказалі пацучці калектывізму, а не адасобленасці кожнай сям'і ў гэтым пасёлку.

Дзяржаўнай прэміі СССР удастоены стваральнікі Мар-

скага вакзала ў Ленінградзе. З першага ж погляду на яго ўяўляеш карабэль, што стаіць ля прычала. Але ля прычала ў Ленінградзе! Высокая вежа са шпілем пераклікаецца з вядомым «адміралцейскім шпілем», апетым яшчэ Пушкіным. Эстакада, што акружае вакзал, падкрэслівае гарызонт — вельмі характэрная рыса для Ленінграда, размешчанага ў нізіне.

— Ленінград, «архітэктурная жамчужына Поўначы», — горад, які склаўся гістарычна. І такіх гарадоў у СССР большасць. Як пры далейшай будове не пашкодзіць іхняе традыцыйнае аблічча? Ці існуюць тут рэцэпты?

— Рэцэпты ў кожным канкрэтным выпадку розныя. Прыклад — Тбілісі, дзе выдатна рэканструяваны стары горад. Паўнасцю абноўлены старыя дамы і напоўнены новым зместам. У Мецехскім храме — старажытны помніку гісторыі — арганізаваны тэатр. Я бачыў там пастаноўку адной з трагедый Шэкспіра: дэкарацыі не патрэбны. Сам інтэр'ер — выдатнае натуральнае асяроддзе для п'есы, да таго ж выдатная акустыка. Вось і так у наша сённяшняе жыццё можна актыўна ўключаць гістарычныя помнікі.

— І ўсё ж, што больш важна — традыцыя ці наватарства?

— Хоць у пытаннях архітэктуры ніколі нельга быць катэгарычным, практыка паказвае, што галоўнае ў пошуках нацыянальнай выяванасці не ў стылізацыі старых форм, а ў наватарскіх работах, створаных на падставе сучаснага светапогляду і асваення карэнных пластоў нацыянальнай культуры.

Гутарку вёў Мікалай НЕЙЧ.

ПАЛЯЎНІЧАЕ ШЧАСЦЕ

ВОСТРАЎ САВЫ

...Вечар выдаўся ясны, з чырванню на паўнеба. Над лесам прашумеў споры, але надзіва цёплы дожджык. Выпарэнні напоўнілі сасновы маладняк, і ў гэтым напаяўмане замітусіліся два шэрыя цені. Відаць, яны нешта шукалі. Совы насіліся ад дрэва да дрэва, між кустоў і, нарэшце, селі на невысокай сасне.

Дрэва, відаць, спадабалася птушкам. Расло на ўскрайку балотнага вострава, не асабліва прыкметнае сярод сасновага маладняку. І яны прыступілі да справы.

На зямлі валялася мноства сухога голля, але совы вышуквалі самае прыдатнае. Масцілі яго на дрэве. Ды так спрытна, што ніводная галінка не падала ўніз. Гняздо будавалі шэрымі ранкамі і вечарамі. Ноччу палівалі на мышэй, балотную птушчыню дробязь, а дзень праседжвалі на суседніх соснах.

Праз тыдзень у гнязде з'явілася першае яйка...

У той дзень з адным маім знаёмым здарылася зусім нечаканае. Ішоў узлескам, падняў галаву і... застыў ад здзіўлення. З кучкі сушняку, што была прымошчана на разгалінаванні, глядзелі вялікія варожыя вочы. Першыя імгненні, апроч іх жоўтых, амаль аранжавых круглякоў, нічога і не бачыў. Бочы гарэлі непрыемным агнём, амаль крычалі, енчылі: «Ну, што ўтаропіўся?! Што швэндаеш?! Згінь, прэч!». Ад таго погляду нават нядобра стала.

Імгненняя разгубленасць прайшла. Апанавала цікавасць.

Аказваецца, глядзела не пара вачэй, якія адразу загіпнатызавалі хлопца, а восем. Чатыры маладыя совы шчыльна сядзелі на гнязде, не варушыліся. Яны паспелі аперыцца, на галаве тарчалі кучкамі пер'яў невялікія вушы.

Зноў наведзець «востраў Савы» давалося толькі ў сярэдзіне лета. Савянят на гнязде не было. Я і не здзіўіўся. Гэтыя птушкі доўга не затрымліваюцца ў родным жылце. Але маладыя совы далёка не адлятаюць. Пасядуць на суседніх соснах, тут і кормяць іх бацькі, аж пакуль савяняты не пасталеюць.

Нядоўгі пошук пацвердзіў гэта. Дзве маладыя птушкі прытуліліся на сасновай галіне. Астатніх не было, але мы іх ужо і не шукалі. Адсюль, знізу, савяняты здаюцца нерухомымі статуэткамі. Вочы сапраўды заварожваюць.

Спрабую фатаграфавач. Добра, але не тое, чаго хацелася б. Высакавата, іліца замінае. Узлезці б на што, але суседнія сосны густыя, галіны пераплецены. Толькі жаданне мацней за перашкоды. Распра-

наюся і лезу на дрэва, прадзіраюся праз яго калючае смалістае голле. Было б гэта паўбяды, калі б не вялікія чорныя мурашы і камары. Маё паяўленне на дрэве яны ўспрынялі як замах на іх уласнасць і дружна кінуліся ў атаку.

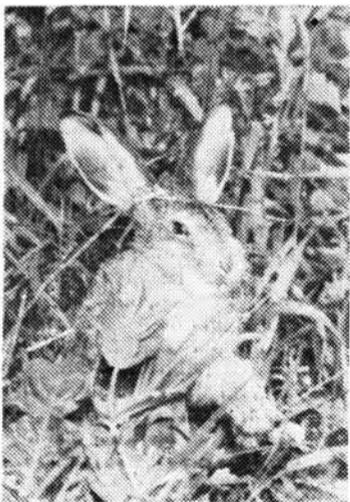
Вытрымаў, дабраўся да верху. І совы побач. Глядзяць нацяжарожана. Шчоўкае фотаапарат, і адна птушка знікае. Другая гойдаецца на патрывожанай калючай галінцы. Потым злітае і яна. Сачу за палётам. Ніжэй, ніжэй і села ў траву ля дзвюх бяроз.

Гэта было сапраўднае фотопалаяўнічае шчасце. Здымаў саву, як хацелася. Толькі, калі падыходзіў зусім блізка, яна пагрозліва пушыла пер'е і ціха шыпела. У такія моманты птушка становілася незвычайна вялікай і нават страшнаватай.

Дзесьці праз паўгадзіны ёй гэта надакучыла, а мо згладнела. Сава нячутна ўзмахнула вялікімі, але яшчэ неакрэплымі крыламі, адляцела крокаў за сто і села на вершаліну сасны, і праз кароткі час пачулася ціхае «кі-і-і...». Птушаня клікала бацькоў, патрабавала ежу.

ЧАКАЦЬ БЫЛО НЕЛЬГА

Нізкае ранішняе сонца драбіцца ў густых лісцях клёнаў, сярэбранымі палосамі праразае лёгкае паветра. Ветрык калыша галіны, і промні яркімі плямамі бегаюць па роснай траве, выхопліваюць то блакітныя ліхтарыкі званочкаў, то дыяменты расы на павуцінні. Характэрна ранку запаяўнае сэрца. Але мяне сёння больш цікавіць іншае. На поле, што адразу за ўрочышчам Трыногі, часта выходзяць казулі, ласі або нават дзікі. Іх і хочацца пафатаграфавач.

У мяне зручная пазіцыя і выдатная маскіроўка. Шырокі дубовы пняк аброс маладымі пруткамі лясчыны. Поле як на далоні. Высокая трава, што яшчэ тыдзень таму буяла ад краю да краю аблогі, ляжыць у светлых падсохлых валках. На слупках ля меліярацыйнай канавы сядзяць жаўтабрушкі, з гушчару вылецела зязюля і скіравалася ў бок сіняга бору. А крокаў за пяцьсот ласуецца пшчотнай атавай, што паспела адскочыць пасля скошвання травы, зайчання. Відаць, ранняе, сакавіцае, бо акрэплае, рухі ўпэўненыя. Сачу за ім у бінюкль.

Але за зайчанём сачыў не толькі я. На хвіліну апусціў бінюкль і заўважыў, як з сухой вершаліны высачэзнага дуба слізгануў уніз ястраб. Цяжка махаючы крыламі, ён нізка панёсся над скошанай травой. Небяспеку заяц заўважыў позна. Узняўся слупком, застыў на імгненне і кінуўся да лесу: там — паратунак.

Ястраб дагнаў зайчання, здавалася, вось-вось учэпіцца ў яго спіну вострымі кіпцюрамі моцных лап. Але тое аказалася спрытным і знаходлівым: кінулася ў адзін бок, у другі — усяляк ухілялася ад ворага. Некаторы час гэта памагала. Птушка не паспявала за скачка-

мі звярка. Потым прыстасавалася і ледзь не зачэпіла кіпцюрамі. І на гэты раз зайчык адбіўся. Упаў на спіну і заднімі лапамі ўдарыў ворага.

Драпежнік не чакаў такога адпору, узняўся ўверх, але не адступіў. Ён ведаў сваю сілу і не жадаў упусцаць здабычу. Атакі паўтараліся зноў і зноў, становіліся больш настойлівымі.

Я назіраў за паядынкам і не мог умяшчацца. Падзеі развіваліся далекавата, і крыкі не дапамаглі б.

Здавалася, зайчання ўсё ж выратаецца, уцячэ ў гушчар. Гэта ўцяміў і ястраб: нападаў яшчэ з большай злосцю. А калі да кустоў заставаліся лічаныя крокі, падхапіў звярка ў паветра.

Тут ужо чакаць было нельга. Кідаюся да матацыкла, імчу сцяжынкай уздоўж лесу. Хвіліна, і я на месцы лясной трагедыі. Не паспеў драпежнік зрабіць сваю чорную справу. Агледзеў я раны — не страшныя. Сфатаграфавач зайчыка на памяць. А той быццам ад удзячнасці за выратаванне яшчэ і пазіруе. То выгляне з травы, доўгімі вушамі паварушыць, то схаваецца. Потым крутнуўся і паціху паскакаў у лес...

Васіль ЖУШМА.

(ПОРТ)

ЧЭМПІЯНАТ Еўропы па водных відах спорту прайшоў у Сафіі.

У скачках з 10-метровай вышкі залаты медаль заваявала мінчанка Анжэла Стасюлевіч. Яе зямлячка Ірына Сідарава заняла другое месца на трампліне.

НА МАЛАДЗЕЖНЫМ першыстве СССР па спартыўнаму арыентаванню беларускі армеец С. Міцеліца стаў трэцім прызёрам на дыстанцыі 9,5 кіламетра.

У БАЛГАРЫИ прайшоў міжнародны турнір футбалістаў, у якім прынялі ўдзел дынамаўцы Мінска.

Яны перамаглі каманды гаспадароў «Слівен» — 2:1, «Бяроэ» — 3:0 і занялі першае месца.

БРОНЗАВЫ медаль на чэмпіянаце Савецкага Саюза па веласіпеднаму спорту ў гонцы на 205 кі-

ламетраў заваяваў Рыгор Тарасаў з Мазыра.

ВЫСОКІМІ вынікамі парадавалі беларускія лёгкаатлеты на першыстве краіны.

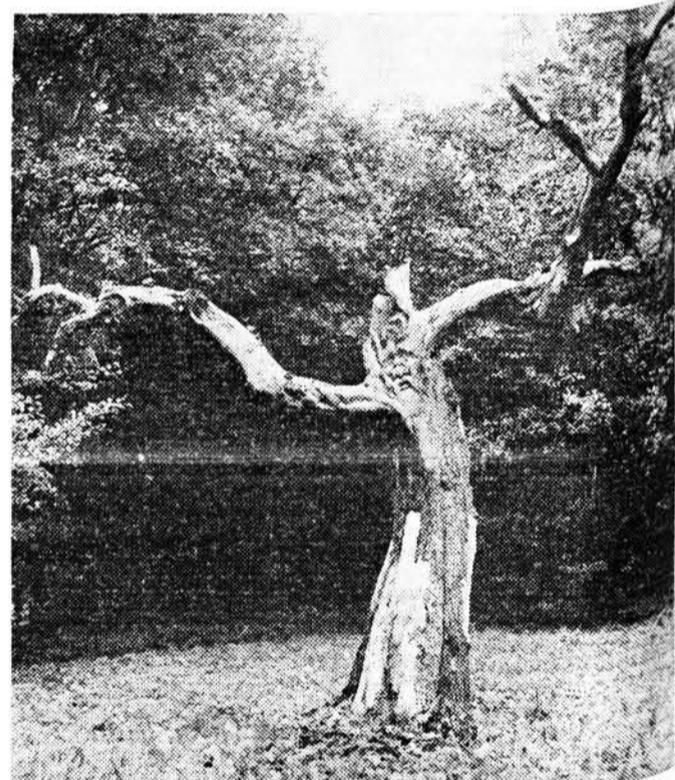
Аляксандр Васільеў паўтарыў усесаюзны рэкорд у бар'ерным бегу на 400 метраў — 48.33 секунды. Рэкорд БССР у кіданні кап'я ўстанавіла Наталля Каленчукова. Два медалі на ліку бягунні Равілі Аглытдзінавай.

НА ПЕРШЫНСТВЕ Савецкага Саюза па паўжарна-прыкладнаму спорту беларус Рыгор Шорах заваяваў чатыры медалі ў асобных відах спаборніцтваў.

У ПНСКУ прайшоў чэмпіят прафсаюзаў краіны па рускіх шашках.

Першае месца заняў мінчанін Аркадзь Плякхін.

МІЖНАРОДНАЯ аматарская федэрацыя баскетбола прысвоіла званне «Ганаровы міжнародны суддзя» беларускім арбітрам Барысу Мінкову і Яўгену Сіроткіну.

Гэты маленькі астравок на Браслаўскіх азёрах — любімае месца адпачынку мясцовых жыхароў, сюды таксама часта прыязджаюць працаваць мастакі. Са старых дрэў яны зрабілі назапачных істот.

Фота А. ЛАБАДЫ.

ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ ДЛЯ... ПАСТУХА

Пераносныя электрастанцыі ўвайшлі ў экіпіроўку пастухоў калгаса імя Суворова Браслаўскага раёна. Важаць яны не больш за транзістары і выпрацоўваюць ток для электрапастухоў.

Усім добрыя традыцыйныя электрапастух, але вось батарэек да яго не набрацца. І хоць у адзін камплект іх уваходзіць дванаццаць штук, служаць яны нядоўга, ад сілы два тыдні.

Стваральнік навінкі пастух Станіслаў Зелянковіч шмат гадоў прапрацаваў кавалём і механізатарам. Для пераноснай электрастанцыі ён выкарыстаў дэталі старога трактарнага рухавіка. Ветрачок зроблены з бляхі, трынога, якая складваецца, — з лёгкіх дзюралевых трубак. Станцыя Зелянковіча надзейна працуе ў любое надвор'е. Нават пры поўным зацішшы на вышыні двух-трох метраў, куды паднімаюць на шасце, заўсёды ёсць лёгкая плынь ветру.

Спецыялісты Браслаўскага раённага аграрна-прамысловага аддзела распрацавалі тэхнічную дакументацыю на выраб станцыяў-малютак у гаспадарках раёна.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Гумар

Шатландзец купляе ў магазіне кастку для сабакі.

— Што яшчэ жадаеце? — пытаецца прадавец.

— Загарніце пакупку ў сённяшняю газету.

— Чаму вы не насілі акулераў дзесяць год назад? — пытаецца акуліст у пажылай дамы.

— Таму што тады я не дазгннула яшчэ таго ўзросту, калі цікаўнасць перабольшвае ганарлівасць...

Перспектывнага футбаліста ўдзельнічаюць перайсці ў другую каманду.

— Вацэк, у нас ты будзеш хадзіць на работу толькі за зарплатай!

— Хадзіць? А хіба ў мяне не будзе машыны?

Афіцыянт шыкоўнага рэстарана ўбачыў, як наведвальнік старанна завязаў сурвэтку над падбародкам, парушыўшы тым самым этыкет. Ён падыходзіў і, нахіліўшыся, спытаў:

— Вас настрыгчы ці пагаліць?

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1364